

SCLOVENE

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izjava vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 4, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P. I.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per la in-
serzioni.

Filliales
Novo mesto.

Bollettino No 1056

Azioni delle opposte artiglierie ed aspri combattimenti locali in Tunisia

5 velivoli nemici distrutti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate
comunica:

Sul fronte tunisino concentramenti di
fuoco delle opposte artiglierie ed aspri com-
battimenti di carattere locale.

Susa è stata sgomberata.
L'aviazione dell'asse ha battuto colonne di
automezzi e attaccato con buoi risultati, nodi
stradali e basi portuali del nemico; nel Medi-
teraneo centrale due apparecchi sono stati
distrutti dalla nostra caccia.

Quadrantieri americani lanciavano nel po-
meriggio di ieri bombe e spezzoni nei dintorni
di Napolis su Palermo, Catania, Mes-
sina, Sciacca causando perdite alle popola-
zioni civili: complessivamente 102 morti e 115
feriti.

A Palermo due velivoli erano abbattuti
dalle artiglierie della difesa ed uno dai nostri
cacciatori. Un altro quadrantiero precipitava
nei pressi di Catania, colpito dal tiro delle
batterie contraeree.

Vojno poročilo št. 1056

Obojestranski topniški ogelj in močni krajevni boji v Tunisu

5 sovražnih letal uničenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil
objavlja:

Na tuniskem bojišču koncentrični ogelj
obojestranskega topništva ter močni boji kra-
jevne značaja.

Susa je bila izpraznjena.
Osno letalstvo je tolkolo kolone sovražnih
vozil ter z dobrimi uspehi napadalo cestna
križišča ter sovražna pristanišča; v srednjem
Sredozemlju so naši lovci uničili dvojce
sovražnih letal.

Ameriški štirimotorni so včeraj popoldne
spuščali razdiralne in zažigalne bombe na oko-
lico Napolis ter na Palermo, Cata-
nijo, Messina, Sciacco in povzročila
izgube med civilnim prebivalstvom; skupno sta
bila 102 mrtvi in 115 ranjenih.

V Palermu je protiletalsko topništvo
streljalo dve letali, eno pa naši lovci. Nek
drug štirimotorni je strmoglavil na tla pri
Catani, zadet od protiletalskega topništva.

Spremembe v upravni službi

Rim, 16. apr. AS. S kr. odlokom sv bili pre-
mešeni naslednji prefekti:

Dr. Carmine Senise je nehal biti načelnik po-
lice in je postavljen na razpoložanje. Dr. Ren-
zo Chierici je imenovan za načelnika policije.

Dr. Giuseppe Stracca je nehal biti glavni rav-
natelj vojne službe in je dan na razpoložanje pred-
sedništva vlade za posebno nalogo.

Ing. Angelo D'Eufemia, prefekt v Messina, je
postavljen na razpoložanje z nalogo, da vodi glav-
no ravnateljstvo za vojno službo.

Prisrčno sodelovanje med voditelji osi

Neslane sovražne izmišljotine o namenih Dönitzovega obiska v Italiji

Milano, 16. aprila. AS. »Corriere della Sera«
zavrača po načinu poročil o »nasprotnikovih
bedastotah« fantastične trditve angleškega ti-
ska, češ da je novi poveljnik nemške vojne
mornarice veliki admiral Dönitz obiskal Italijo
v namenu, da bi prevzel tudi poveljstvo nad
italijansko mornarico. »Corriere della Sera«
to fantastično novico formalno zanika. Ni ni-
kakega dvoma — nadaljuje list — da osne
sile tesno sodelujejo na vseh bojiščih, torej
tudi na morju. Toda poveljstvo v Sredozemlju
ima Italija, saj tudi drugače biti ne more.
Skepi, doseženi med obiskom velikega admirala
Dönitz v Italiji so zelo daleč od samovoljnih
tolmačenj sovražnika. Razmerje med osnimi
vojaškimi voditelji je prisrčno ter brez trenj,
kakor lahko opazimo v odnosu: »d voditel-
ji tako imenovanih združenih narodov. Pos-
kus spraviti italijansko vojno mornarico pod
poveljstvo zavezniškega generala je bil res
storjen, toda ne sedaj, ampak v vojni 1914-18,

ko se je moral takratni poveljnik italijanske
mornarice vso vojno boriti ne le proti sovraž-
nikom, marveč proti zahtevam in zahrbtnim
spletkam takratnih zaveznikov. List zaključuje:
Sovražniku lahko zagotovimo, da so odnosi
med poveljstvi italijanske in nemške mornarice
točno določeni po načelu paritete v duhu pri-
srčnosti in medsebojnega spoštovanja, kakor
doslej ni bilo še nikdar v zgodovini kaulicijske
vojne.

Monakovo, 16. aprila. AS. »Münchener
Neuste Nachrichten« ki pišejo o poboji polj-
skih oficirjev v Katinskem gozdu, poročajo, da
gre brez dvoma za najstrašnejši zločin v
zgodovini vseh časov. Teh 10.000 hladno pobitih
žrtev proti vsem določilom mednarodnega
prava ni le pomembnih zgolj zato, ker množ
neskončni seznam žrtev boljševiškega gorja,
marveč obtožuje sistem, ki si lasti pravico vla-
dati v Evropi in ki je našel v žalostni Chur-
chillovi in Rooseveltovi demokraciji jamstvo
za te svoje težnje.

Ko je general Sikorski, predsednik polj-
ske begunske vlade v Londonu, skušal pri svo-
jih novih zaveznikih v Kremlju zvedeti za us-
odo svojih sonarodnjakov, ki so tajinstveno
zginili iz Poljske, je po dolgih mesecih muč-

Sovjeti odbiti ob Kubanju

Imeli so zelo hude izgube — Nemško letalstvo je uničilo včeraj 60 letal

Hitlerjev glavni stan, 16. aprila. Nemško
vrhovno poveljstvo objavlja:

Na kubanskem mostišču so Sovjeti
tudi včeraj brezuspešno nadaljevali svoje na-
pade. Bili so v sodelovanju z letalstvom krvavo
zavrženi, ali pa razbiti v takojšnjih protina-
padih. Sovražnik je imel zelo hude izgube.

Na ostalem vzhodnem bojišču je dan po-
tekel mirno. Letalstvo je uničilo včeraj pri samo
dveh lastnih izgubah 60 sovjetskih letal.

Pred kavkaško obalo so lahke nemške
pomorske oborožene sile potopile sovjetsko
obalno ladjo.

S tuniskega bojišča poročajo o ži-
vahem krajevnem bojem delovanju. Sovražni-
kovi napadi na nekatere višinske postojanke so
bili razbiti in pri tem privedeno večje število
ujetnikov. Lasten protinapad je dosegel zastav-
ljeni cilj.

Nemška bojna letala so preteklo noč napad-
la pristanišče v Boni, kjer so poškodovala so-
vražno bojno ladjo in en tovorni parnik ter do-
segla zadetke v polno na pristaniških napravah
in skladiščih.

Nemški hitri čolni so v noči na 15. april
ponovno odpuli proti angleški obali ter po-
topili v bitki z nadmočnimi sovražnimi oboro-
ženimi silami za obrambo obale močno oboro-
ženo veliko tovorno ladjo. Naši čolni so se vrnili
brez poškodb v svoje oporišče.

Berlin, 16. aprila. AS. Izvedele so se nasled-
nje podrobnosti o nemškem letalskem napadu na
mesto Chelmsfort, ki leži severno od izliva reke
Temze. Malo po polnoči so nemška bojna letala
v veliki višini preletela Rokavski zaliv. Sovražno
protiletalsko topništvo je zašlo takoj delovati, to-
da ne streljanje, ne zapora balonov in ne ročni

lovci niso mogli odgnati nemških letal od njho-
vega cilja, ki se je ob jasnem luninem svitu videl
že iz razdalje 20 km. Letala so hitro spoznala ve-
like industrijske naprave v južnem delu tega me-
sta. Veliko število bomb je zadelo tovarne in iz-
zvalo takojšnje požare. Med polurnim napadom,
izvedenem deloma v nizkih poletih, so bile v prvi
vrsti zadete tovarne za kroglične ležaje pri me-
rilnih napravah v letalih. V teh tovarnah dela na
desettisoče delavcev. Večina tovarn so uničili po-
žari.

Proračun ministrstva za ljudsko omiko

Žrtve in odlikovanja častnikov v sedanji vojni

Rim, 16. aprila. AS. Proračunska komisija za
ljudsko omiko, narodno vzgojo in umetnost je pod
vodstvom predsednika zbornice pretrpela prora-
čun ministrstva za ljudsko kulturo. Navzoči so bili
minister za ljudsko kulturo Polverelli, minister za
ljudsko vzgojo Biggini in dr. podtajniki. V raz-
pravo so posegali: nar. sv. Bragaglia, ki je obrav-
naval vprašanje gledališč, Da Roma in Guglielmi,
ki sta zahtevala, da se ojači propaganda, Benucci,
ki je zahteval ustanovitev novih stalnih orkestror,
Bonelli, ki se je bavil z vprašanji gledališča in
kinematografije, Santamaria, ki se je bavil s služ-
bo vojnih dopisnikov in poveljeval njihovo delo
vzlic vsem letalskim bombnim napadom.

Minister Polverelli je najprej na široko raz-
ložil kulturno pomoč oboroženim silam in naslo-
vil tovariški pozdrav vojnim dopisnikom, ki dele
s četami vse muke in tveganja. Napovedal je po-
tem za najbližjo bodočnost statut za fašistični tisk,
v katerem bodo opredeljene naloge in odgovor-
nost tiska. Poudaril je tudi pomen delovanja ča-
stništva v propagandi med množicami. Italijanski
pisatelji žive v fašističnem podnebu in kažejo vso
svojo etično in politično odgovornost. Tudi izda-
ateljstvo je kos svoji nalogi. Pomembno je delo
ministrstva za izboljšanje mladinske književnosti.

Služba za tuji tisk se je razvila in izpopolnila
ter se prilagodila potrebam sedanjega časa. Naša
zastopstva v tujini so postala sposobna opravljati
učinkovito svoje propagandno in informacijsko de-
lo. V 24 urah se izvrši raznih radijskih oddaj za
celih 31 ur in 54 minut v 31 različnih jezikih.
Glavno ravnateljstvo za kulturne zveze skrbi za
propagando s publikacijami, slikami, filmom in
z udeleževanjem Italije na raznih tujih sejnih.

Milijoni rok kujejo v Nemčiji novo orožje

Berlin, 16. aprila. AS. Kakor v zasmeh
sovražni propagandi so milijoni rok segli po
delu in izpraznili vrzeli, ki so nastale z vpo-
kljici nadaljnjih stotisočev mož, sposobnih za
orožje. Posledice totalne civilne mobilizacije se
niso znane in verjetno tudi ne bodo objavljene.
Gotovo je le, da je nemško vojno gospodarstvo
na vseh področjih zabeležilo zelo hiter napre-
dek, čemur odgovarja tudi pospešeno pošilja-
nje novega orožja oboroženim silam na raznih
bojiščih.

Ze leta 1939 so nemške žene pridno segale
po delu. Po prvi zimski kampanji na vzhodu
se je zopet na stotisoče ženskih rok odzvalo
vabilom, naj prostovoljno pomagajo pri delu
v zaledju. Vprašanje je postalo akutno po do-
godkih pri Stalingradu. Takrat je padel sklep
za splošno mobilizacijo vseh delovnih sil, ne
le moških, marveč tudi ženskih.

Danes tisoči nemških žena nudijo drago-
ceno pomoč skoraj na vseh odsekih vojnega
gospodarstva. Posledice tega se bodo pokazale,
ko bodo Hitlerjeve armade z novim mogočnim
orožjem še enkrat začele z zmagovitimi napadi.

V zvezi z delovno silo tujih delavcev, ozi-
roma delavcev iz zasedenih pokrajin, pa na
pristojnem viru izjavljajo, da je to vprašanje
v splošnem rešeno zelo zadovoljivo in prav
tako zadovoljivo pomagajo pri delu vojni uje-
tniki, celo ruski. Zlasti ruski delavci kažejo ne
le dobro voljo, marveč tudi prvovrstno spo-
sobnost, marljivost, natančnost in vztrajnost.
Tudi delavci so se naučili spoznavati nemško
ljudstvo ter ceniti njegove darove. »Völkischer
Beobachter« piše, da so se tako prepričali o
zgrešenosti londonske in moskovske propagan-
de. Mnogi so se spoznali, da so pravi sovražniki
proletariata ne nacisti, ampak Angleži, Severno-
amerikanci in boljševiki. To so že razumeli in
mnogi kažejo, da v celoti razumejo nujnost, ki
veže v današnjem položaju vsakega Evropea,
vrednega tega imena: nujnost totalitarne vojne
proti bogataško-boljševiški zvezi. Tako je pro-
paganda očitkov in strupenih podtikanj proti

francoskim, nizozemskim, norveškim in balkan-
skim delavcem žalostno propadla. Namesto voj-
ske sabotežije in pete kolone združenih nara-
dov — kakor bi radi videli v Londonu in Mo-
skvi — tvorijo te množice armado delovnih vo-
jakov, ki prostovoljno delajo za evropsko stvar.
Njihovo delo je neposredna udeležba pri
obrambi evropske celine. Tisoči tehnikov, spe-
cializiranih delavcev in kopačev so delali in
delajo ob zahodnih in severnih obalah Evrope,
kakor tudi na vzhodu in jugovzhodu, kjer so
zrasli mogočni obrambni zidovi proti vsem po-
kusom sovražnega vdora. Na vzhodu se ni v
kratkem pričakovati večjih bojev. Zdj se zbi-
rajo in osredotočujejo sile, obe strani se mrz-
lično pripravljata. Nemška javnost zavestno
pričujejo bodočih dogodkov. V ostalem pa, je
rekel general Dittmar, ni vedno najmočnejši
in najsigurnejši tisti, ki prvi napade.

Četrta obletnica združitve Albanije z Italijo

Tirana, 16. apr. AS. 12. aprila je bila četrta
obletnica zgodovinskega dneva, ko je albanski
narod slavno Skanderbegovo krono ponudil ita-
lijanskemu vladarju ter s tem sklenil svojo usodo
neločljivo povezati z Italijo. Albanski ministrski
predsednik ekske, Malik Bej Bušati je z vsemi
člani vlade obiskal kraljevega namestnika gene-
rala Parianija ter mu izročil svoje pozdravne
čestitke za to srečno obletnico. Poleg tega je
ekske, Bušati v imenu vlade ter albanskega na-
roda poslal italijanskemu vladarju vdanostno
brzojavko. Ves dan je bila razboješana državna
zastava na vseh javnih in zasebnih poslopih.

Ponesrečen izkrcevalni poskus v Tunisu

Tunis, 16. aprila. AS. Sovražnik je v noči
na sredo izvedel brezuspešen izkrcevalni po-
kus v pokrajini Cap Serrat na severni tuniški
obali. Nekaj angleških oddelek se je izkrcal iz
neke ladje ob boku osnih čet. Ko pa je skušal
prodreti skozi žične ovire italijansko-nemške
obalne obrambe, so ga italijansko-nemške sile
nenadno napadle in ga prisilile k umiku. An-
gleži so zbežali, ne da bi pobrali svoje mrtve
in ranjene tovariše in so izrabili temo ter tako
prispele na svojo ladjo, ki pa jo je tudi zadel
ogelj osnih vojakov. Na odseku Medžes el
Baba, zahodno od Tunisa so osne sile izvedle
močan napad ter vzpostavile svojo prejšnjo
obrambno črto in zadale sovražniku pomembne
izgube.

Potres v Turčiji

Ankara, 16. aprila. AS. Potres je prizadel
več krajev v Anatoliji, zlasti Bruso in okoliške
vasi, kjer je nastala precejšnja škoda. Žrtev
ni bilo.

Madrid, 16. aprila. AS. Zelo veliko starost
je dosegla neka Španka v Guadalupe Siera, ki
je izpolnila včeraj popolnoma zdrava 148 let.
Ima že 240 sinov, vnukov in pravnukov.

Strašen opomin Evropi

nega poižvedovanja ugotovil, da je bilo pobitih
skupno 1.800.000 Poljakov, med njimi 400.000
otrok. Danes so Poljaki izvedeli, da je bilo po-
bitih 10.000 častnikov, to je tretjina Esterce-
v, Letoncev in Litvancev, ki jih je boljševizem
poklal v času svoje kratke, toda krvave vlade
na teh ozemljih.

Vojna je trda in prinaša neizogibno manj-
šo cenitev človeškega življenja: toda razdiral-
ni boljševizem, nasilstva GPU in množični po-
klji, zaukazani od rdečih komisarijev, so danes
v očeh vseh poštenih ljudi najbolj krvav in
najbolj živalski pokol v zgodovini. Se več, za-
ključuje list, grobovi pri Smolensku so sim-
bol in opomin: Takšna krvava usoda bi čakala
Evropo in njene narode, če bi boljševizem
zmagal nad združenimi evropskimi silami.

Angleški bombnik padel na švicarska tla

Bern, 16. aprila. AS. Angleško letalo vrste
»Wellington« je včeraj kmalu po polnoči padlo
na tla v Švici blizu Babena. Posadka petih mož
se je rešila s padalom in je bila ujeta. Gre za
angleški bombnik, ki se je udeležil napada na
Stuttgart v južni Nemčiji.

Veseli prizori z nogometne tekme

Takole poročilo o prizorih na nogometni tekmi bi lahko postavili v časopis kateri koli dan po tekmi, saj je prav za prav vedno enako in se stare duhovitosti ponavljajo v novih, deloma popravljenih in izboljšanih izdajah.

Recimo pa, da se je to dogajalo na zadnji tekmi med Ljubljano in Mariborom, ko je bilo toliko ljudi, da se krivci oziroma grešniki ne bodo mogli tako lahko uganiti. Grešnikov je namreč dvoje: tisti, ki igrajo in tisti, ki gledajo. Oboji precej in debelo greše. Morda igralec še več ko gledalec. Za te je namreč mnogo lažje potuhiti kakšno duhovito kakor za prve, kajti njim je dano, da tekmi prisostvujejo kot opazovalci, kot taki pa imajo nezapisano pravico, da tu pa tam kakšno duhovito rečejo.

Najbolj navadni in v stalni modi so stavki, s katerimi pošiljajo gledalci, ki jim sodnikovo pisanje ni po godu, slednjega nekam v deveto deželo, ali bi ga radi na vsak način in za vsako ceno utopili v kaplji špirta, skromnejši pa se zadovolji z opazkami, da bi moral še enkrat delati sodniški izpit. Res je in to priznamo, da smo ljudje zmotljivi, zakaj torej nogometni sodnik ne bi bil. A hkrati pa trdimo, da se je zadržanje sodnikov precej popravilo in da so res sodniki in obenem gospodarji nad zaupanimi jim nogometarji, medtem ko so svoje čase sodili tako, kakor je pač gnutno najmočnejši klub želel. Kar hudo bi bilo, če bi bili vsi sodniki tako prekleli v resnici, kakor jih obsojajo med tekmo. Brez dvoma ne bi bilo pomoči zanje in šele spokojeno življenje gledalcev bi jim morda kaj koristilo. Sicer je pa tudi njim »koža« čez in čez podplat postalac in jih take opazke ne spravijo iz tira. Vem, da je marsikdo izmed njih že dejal sam pri sebi in v brk najhujšim zbadljivcem: »Kar ti pojdi enkrat na igrišče pa piskaj tako, kot misliš, da bo pravi! Radovedno sem, ali bo rešili voz dovoji, če ne bo že ravno treba grobarja!« Seveda bo ta ali oni, ki bo bral te vrstice, menil: »Še so taki ljudje na svetu, ki vam zagovarjajo sodnike.« Tem pa povemo, da hočemo podati čisto objektivno podobo dejanskega stanja na igriščih v nedolgo dopoldne ali popoldne.

Poleg sodnika leti največ dobrih nasvetov in misli na posamezne igralce; stari, a že upokojeni igralci, novi naraščaj, navdušeni pristaši in prijatelji igralcev — vsakdo pove svoje misli, ki naj bi jo nesrečna žrtve morala izvršiti v korist

Zdravnik razstavlja slike

Številnim pacientom, ki prihajajo v zobozdravniško ordinacijo dr. Hlavatyja je znano, da nimajo pred seboj samo doktorja medicine, temveč tudi človeka, ki posveča svoje misli in svoj prosti čas zelo nežnemu umetniškemu udejstvovanju — akvarelu. Četudi ne bi govoril s svojimi obiskovalci o umetnosti, zadostujejo številne slike na stenah njegove ordinacije, da se prepričamo, da gre pri njem še za drug svet. Tako dolgo so ga prigravljali prijatelji, naj pokaže svoje slike javnosti, in ko so se tem pridružili tudi poklicni umetniki, se je vdal: včeraj je otvoril svojo prvo razstavo.

Nenavadno je, da bi zdravnik prirejal umetnostno razstavo; zaradi tega sem potkal na njegova vrata in se mu predstavil kot časnikiar. Medtem ko sem si ogledoval desetero slik na stenah — lastne akvarele in stvaritve drugih umetnikov — sem ga vprašal po nagibu, ki mu je vsilil čopič v roke.

»Ne vprašajte, zakaj, na to vam ne bi mogel odgovoriti. Že dolga leta slikam. Tele podoče so otroci, ki so se porodili iz veselja, ali če hočete, iz ljubezni do slikanja.«

Potem mi je povedal, da vidi zdravnik veliko gorja, veliko trpljenja. Tolažbe išče v pomoči ljudem, pa tudi v lepoti, v svetu umetnosti. Skupaj sva motrila nekaj podob; skoraj same planinske in morske motive. »Akvarel je nežna stvar,« je govoril. In ravno v zajetju mehkih razpoloženj na Savi, v Bohinju ali ob morju je dr. Hlavaty velik mojster barve in kompozicije.

Dejal je, da se mu zdi najlepša slika, ki zapusti gledalca v razgibani negotovosti, da vzvalovi domišljija. V tem približno je izpovedano načelo njegovega ustvarjanja. Gledač njegovo podobo in čim dalje jo gleda, tem bolj čuti barve, vonjave in tiho šepetanje narave.

Njegova razstava ne bo velika. In množice svojih del je izbral 11 novjših akvarelov, ki jih je razstavil v kavarni Slon. Skromno je pripomnil, da bi rad doprinesel malenkost k dobremu okusu. Dr. Hlavatyjeva dela, ona, ki jih je izbral za razstavo, in ona, ki jih za zdaj še ni izročil sodbi javne kritike, so me prepričala, da gre za veliko več kot za »skromne« doprinos k dobremu okusu.

Prijatelji čiste umetnosti se bodo lahko prepričali, da imamo v dr. Hlavatyju slikarja, ki hodi čisto svoja pota in ki je spregovoril javnosti šele zdaj, ko lahko nudi dozorele sadove. Kakor rečeno, samo 11 akvarelov razstavlja naš zdravnik-umetnik, so pa izbrani s strogimi kriteriji kvalitete. Razstavo, ki je vzbudila splošno zanimanje, je otvoril dr. Hlavaty včeraj in bo odprta 14 dni.

in lepši napredek kluba, h kateremu po svoji miselnosti pripada. Najbolj navdušeni kar ob strani igrišča pritegujejo, merijo korake odnosa skoje, driblajo in pošiljajo bombe na gol. »A včasih, ko smo mi igrali, je vse tako šlo noter, danes pa ne znajo več,« pravi eden. Drugi bolj koronito popravi: »Veš kaj, cepec, tole žogo bi pa že lahko malo lepše podali! Ali smo te morda tako učili?« No, zdaj pokaži, kaj znaš! Ko ga pa igralce polomi, sledi brž: »Pa sem rekel načelniku, naj ga nikar ne daje v postavi, ker ni v formi — a vse zastoni! Ko je pa cela vrsta drugih, ki so bolj sposobni!« Kdor je že bil kdaj na kakki tekmi, bo vedel, da so take in podobne besede primerno zabeljene. A na to nobeden ne pomisli — nasprotno, še dobro se mu zdi, da se kake krepke znebi. To vse bolj zaleže in zane se več ognja v igro.

Najbolj delikatno je govoriti o igralcih: ti so namreč zelo razburjeni in morajo paziti na sloherni udarec. Gorje, če ga polomijo! Prihodnjo nedeljo jih bodo nadomestili z bolj vrednimi in

spet bi preteklo nekaj vode pod ljubljanskimi mostovi, preden se bo ponovno pojavil v vrstah prvostopnega moštva. Tudi ustreči ne morejo željam vseh svetovalec, čeprav bi najbrž radi; po tekmi bodo morda v ožji družbi celo priznali, da bi ta ali oni nasvet res lahko realizirali, a da žoga pač ne čaka, nasprotnik pa še manj. Zato jim je prav žal, da so vas razočarali, bodo pa drugič poskusili vse, da se poboljšajo.

Eno pa je, kar bi morali na vsak način odpraviti z nogometnih igrišč in sicer prepogosto preklinjanje in pridrujanje ter ostalo. Tega bi se igralci že lahko odpravili, sodnikova dolžnost pa bi bila, da take strogo kaznuje. Tudi prepiranje s sodnikom ni nič kaj lepo in tudi brez njega bi tekma mirno potekala. Če že gledalci, ki jih nobeden ne more krotiti, kolnejo, naj že ho — a tudi ti bi nehal, če bi uvedli denarne kazni — igralcem pa res nič kaj ne pristaja.

Kljub vsemu temu pa mi je nekdo v nedeljo dejal, da se že zlepa ni toliko nasmajal kakor ravno na nogometni tekmi. Vidimo torej, da nogomet, čeprav ga večina ne more — baje zaradi surovosti — vendar celo za zdravje prinaša nekaj dobrega.

Gospodarstvo

Nezgodno zavarovanje v Italiji

Iz poslovnega poročila Nacionalnega fašističnega zavoda za nezgodno zavarovanje za lansko leto je posneti po listih, da so matematične rezerve zavoda dosegle že nad 3 milijarde lir, dočim so pred 5 leti znašale samo 243 milij. lir. Letne dajatve delodajalcev znašajo 900 milij. lir, dočim so leta 1937 znašale 411 milij. lir. Nezgod je bilo lani 603.000, dočim jih je bilo leta 1937 416.000. Letne rente so znašale lani 146 milij. lir. Skupno je zavod lani dal rodbinam ponesrečencev 321.25 milij. dočim je bilo v zdravstvene svrhe izdanih 77.64 milij. lir.

Prodaja piva v starih pokrajinah

Rimski uradni list objavlja ministriški dekret, po katerem je v starih pokrajinah Kraljevine ustavljena prodaja piva prebivalstvu, pa naj gre za domačo proizvodnjo ali uvoženo pivo. Proizvajalce in uvozne trdnice morajo svoj proizvod odstopiti izključno vojaški upravi in vojaškim točilnicam za potrebe Oboroženih sil. Izven veljave so vse pogodbe o dobavi piva, v kolikor se že dobava ni izvršila razen če gre za dobave vojaškim oblastvom ali točilnicam. Prodaja piva potrošnikom je do-

Sport

Atletski in nogometni spored na stadionu v Šiški

Dopoldne ob 11 pokrajinsko prvenstvo v tekni čez drn in strn, popoldne nogometni tekmi I. in II. razreda.

Jutri bodo prišli tudi ljubljanski lahkoatletci na svoj račun. Letošnja sezona, za katero je predviden obilen spored, bodo otvorili s tekmo čez drn in strn v okvirju igrišča SK Hermes. Tekmovali bodo na približno 3.500 m dolgi progi in po tej tekmi bomo že dobili približno sliko o letošnji sposobnosti tekačev na dolge proge.

Ob 14 popoldne bodo začeli na istem igrišču z drugim kolom domačega nogometnega prvenstva. Najprej bosta igrala Mladika in Žabjak, — Mladika, ki ji ni bilo dano, da bi se kvalificirala za prvi razred, si bo skušala v borbi z Žabjakom priboriti prvih točk, ki ji bodo potrebne, da se ji bo izpolnila želja za kvalifikacijo v boljšo družbo po končanem prvenstvu. Glavna tekma bo ob

Dva nova vlaka po Dolenjski

Začeni s ponedeljkom, dne 19. aprila bo postavljen v promet na progi Ljubljana — Metlika potniški vlak št. 9.217, ki odpelje iz Ljubljane ob 12.53, pride v Novo mesto ob 15.12, odide iz Novega mesta ob 15.25 in pride v Metliko ob 16.47. Začeni s torkom, 20. aprila bo stavljen v promet tudi vlak št. 9.218, ki odhaja iz Metlike ob 12.44, pride v Novo mesto ob 14.03, odhaja iz Novega mesta ob 14.15 in pride v Ljubljano ob 16.38.

Obrok kruha za mladino in delavce

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za ljubljansko pokrajino sporoča: »Počeni s 1. majem t. l. bo vzpostavljen za mladino od 9—18 let ter za delavce dnevni obrok kruha kot je bil v veljavi do 15. novembra 1942.«

Prodaja mesa na odrezek »E«

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bo 17. t. m. civilno prebivalstvo dobilo po 100 g mesa na osebo proti odvzemu odrezka »E«.

voljena grostom in detalizmom iz zalog, ki jih imajo samo do 30. aprila 1943. Prekrški se kaznujejo po zakonu z dne 8. julija 1941.

Mednarodno gibanje cen

Iz mednarodnih statističnih podatkov je razvidno, da so svetovne cene v letih 1929 do 1933 skoraj povsod znatno padle. V številnih deželah pa se je že leta 1934 začel dvig cen, odkar pa se je začela vojna, so cene narasle v še večji meri. Sicer je stopnja poviškov različna, vendar se na splošno lahko ugotovi, da so od začetka vojne pa do sedaj cene zelo narasle. Še bolj pa bi cene narasle če jih ne bi posamezne države z najrazličnejšimi ukrepi ovirale.

Tudi življenjski stroški so večinoma narasli, vendar ne v toliki meri kot cene, kjer je glavna sestavina življenjskih stroškov, t. j. najemnine, ostala skoraj vsepovsod neizpremenjena. Od prvega četrtletja 1939 do konca leta 1942 so življenjski stroški narasli v Nemčiji za 8%, nadalje v Argentini za 13, večje je povišanje v Zedinjenih državah, na Japonskem in v Veliki Britaniji, kjer so narasli za 22, 27 in 29%. Tem sledi tri nevtalne države: Portugalska, Švica in Švedska, kjer znaša zvišanje 45, 46 in 49%. Na Madžarskem so se življenjski stroški zvišali za 52, v Španiji za 57 in na Finskem za 81%.

16 med Hermesom in Dopolavorom t. t. Igralci tobačne tovarne, ki so morali prestati dve preizkušnji z Mladiko, preden so jih sprejeli v prvi razred, bodo gotovo napeli vse sile, da bi opravičili svoj sloves v tovarniških najboljših. Njihova prdnost, ki se je uveljavila posebno pri Mladiki, bo gotovo tudi tokrat odločilnega pomena in bo delala hude preglavice hermežanski obrambi. Tudi o Hermežanih vemo, da so se dobro pripravili. Preizkušnje pred prvenstvom so prestali na prijateljskih tekmah z Maršom in z Ljubljano, svoje moštvo pa so okrepiili z novimi močmi. Oba nasprotnika imata svoj slog igre in je pričakovati, da bo nudila tudi ta tekma dober šport, prepleten z napetimi prizori.

Beograjsko prvenstvo

Za naslov srbskega nogometnega prvaka se potegujeta stara rivala BSK in SK 1913 (bivša SK Jugoslavija). Preteklo nedeljo sta se spet sprijela na zelenem polju. Sreča je bila na strani BSK-a, ki je zmagal z visoko razliko 1:5, prireditelj pa je obiskalo okrog 7000 gledalcev. Sedaj, ko so odigrali že 13. kolo za srbsko državno prvenstvo, vodi BSK z 22 točkami, za njim pa je SK 1913 z 21. Dobro se drži tudi Obilič z 19 točkami, medtem ko jih imata Čukarički in Vitez samo 14 oboje 13. O igri pretekle nedelje poročajo, da je zapustil BSK najboljši vtiš. SK 1913 mu je nudil le šibek odpor in je jako opešal, da se bo moral za drugo mesto resno boriti z Obiličem, ki zaostaja samo še za dve točki.

Hermes — lahkoatletski odsek. Atleti, ki so prejeli izkaznice, naj jih vrnejo v nedeljo ob 10, ostali pa se naj zglasijo v društveni pisarni na igrišču zaradi prijave; v nedeljo bo tudi razgovor glede urnika za treninge.

V Ljubljani bodo priredili tekmo julija naslednje lahkoatletske prireditve: 4. julija tekmovalje moških v petoboju in tekmovalje juniorjev ter žensk v troboju; 18. julija klubsko prvenstveno tekmovalje (prva preizkušnja); 25. julija žensko prvenstvo v prireditvi Planine, Hermes in Dopolavora t. t.

Hrvatska državna reprezentanca je končala mednarodno tekmo s Slovaki s tesno zmago 1:0. To pa se je zgodilo zaradi tega, ker je bilo hrvatsko moštvo še zelo utrujeno; dan pred tekmo je namreč šele pripotovalo iz Švice.

Rako si pridobiš prijateljev

Sokrat je naredil to, kar je le malo ljudi naredilo v zgodovini. Spremenil je razvoj človeškega mišljenja. Danes, tri in dvajset stoletij po njegovi smrti, ga častimo kot enega najmodrejših učiteljev in prepričevalcev.

In kakšna je bila njegova metoda? Je morda grajal svoje nasprotnike, češ da nimajo prav? Ne. Preveč je bil prebrisan, da bi zagrešil to napako. Tako imenovana Sokratova metoda je v tem, da ti skuša vedno izvesti pritrden odgovor. Stavljal je vprašanja, ki jim je moral njegov sosesednik nehoti pritrđiti. Šel je polagoma tako daleč, da je nasprotnik nevede pritrđil končnemu zaključku, ki ga je malo prej še tako zatrdno odklanjal.

Kadar nas torej razvema strast po kritiki, se spomnimo mirnega in besege Sokrata.

Kitajci imajo pregovor, v katerem se zrcali vsa človeška mladost daljnega Vzhoda: »Kdor gre počasi, gre prav in pride daleč.«

In Kitajci so pet tisoč let proučevali človeško naravo!

Peto pravilo, kako si pridobiš bližnjega za svoje mnenje, je torej tole: Delaj tako, da ti bo tvoj nasprotnik pritrđil že od začetka.

Kako se izognete zameram.

Kadar hočemo pridobiti koga za svoje mišljenje, delamo to napako, da govorimo preveč. Veliko bolj je pa bilo, če bi pustili druge, da se sprostijo in nam razložijo svoje mišljenje.

Skakati v besedo ni nikoli dobro, tudi če nismo istega mnenja. Če ima naš nasprotnik še mnogo stvari na jeziku, se za naše besede ne bo zmenil. Mnogo bolj je, če pazljivo poslušamo in ga celo vzpodbujamo, da nam pove vse, kar ima na srcu.

Pred nekaj leti je neka velika avtomobilska tovarna dobila ponudbo od treh različnih industrijcev. Šlo je za zelo važno dobavo avtomobilske obloge. Določena dne pride zastopnik enega teh industrijcev na sejo upravnega sveta. Imel pa je hudo vnetje v grlu, tako da je izgubil ves glas. Takole pripoveduje: »Prišel sem v dvorano ter se znašel sredi inženirjev, ravnatelja in predsednika družbe. Skušal sem govoriti, toda brez uspeha. Zato sem napisal na listič papirja naslednje besede: »Gospodje, izgubil sem glas, ne morem govoriti.« Tedaj reče predsednik: »Bom jaz govoril za vas.« Začel je govoriti o mojih vzorih in hvalil njihovo kakovost. Sledila je živahna debata, ki sem se je jaz udeleževal s prikramavanjem ali z nasmanjenjem. Izid tega je bil, da sem dobil celotno naročilo, vredno silne vsote denarja.

Ce ne bi bil brez glasu, bi gotovo propadel s svojim predlogom, kajti moje izhodišče je bilo napačno. Tako sem se pa slučajno prepričal, kako prav je, če pustimo besedo drugim.«

Jožef Webb od filadelfijske električne družbe je imel nadzorovano potovanje med imovitimi pensilvanskimi poljedelci.

»A zakaj to ljudstvo ne uporablja elektrike?« vpraša okrožnega zastopnika, ko sta šla mimo neke kmetije.

»Trmo mi je, kakor mule in ničesar jim ne moremo dopovedati. Poskušal sem že, a uspel nisem!« zabavlja zastopnik.

Zdaj hoče Web še sam poskusiti ter potrka na hišna vrata.

»Prikazala se je neka starka,« pripoveduje Webb, »ki je, brž ko je videla mojega spremiljevalca, hotela vrata zapreti. Znova sem potkal: vrata so se odprla in starka je zbesnela nad menoj in našo družbo.«

»Zelo mi je žal, da sem vas vznemirjal, a nisem prišel zaradi elektrike, pač pa bi rad kupil jajca.« Na pol se vrata že odprla. »Zelo sem obudoval vaše kokoši.« Odprtna v vratih se je širila in dobila ženščina me je vprašala, koliko se razumem na kokoši. »Saj jih tudi sam gojim!« »A kakaj potem ne uporabljate doma pridelanih jajc?« »Ker moje kokoši nesejo samo bela jajca, a vaša so takega plemena, da imajo bolj temna; moja žena pa boče imeti temnejša jajca za kuhinjo. Vi prav gotovo veste, da temnejša jajca mnogo bolj osladi kakor čista bela.« Medtem sem opazil poleg kmetije lepo mlekarino. »Stavim, gospa,« sem nadaljeval, »da zaslužite vi s svojimi kokošmi več kakor mož s svojimi kravami! Kako vesela je bila dobra žena teh besedi! Peljala naju je pogledat svoj kurnik. Jaz sem se kar sprostil v poklonih in čestitkah. Prosil sem jo tudi za nasvet glede reje kokoši, končno pa mi je sama povedala, da so njeni sosedje namestili elektriko v svojih kurnikih in dosegli najboljše uspehe; hotela je zvedeti od mene, če se res splača namestiti elektriko.

Dva tedna pozneje so njene kokoši veselo brskale ob svitu električnih žarnic in vsi smo bili zadovoljni — jaz zaradi uspešnega naročila, ona pa zaradi porasta jajc. In tu je morala zgodbe: nikdar ni bil uspel z naročilom pri tej dobri kmetici, če ji ne bi pustil, da bi se prej sama svobodno razgovorila.«

Bogat kapitalist je v znanem časopisu razpisal neko mesto v svojem podjetju. Karel Cubellis se je potoval za to mesto ter se šel predstaviti bogatemu industrijeu. Še prej pa se je natančno poučil o njegovi preteklosti.

Kot odkrit in odločen pristaš od Boga dane vladarske oblasti, je bil Pobedonoscev iste ideje vcepil Aleksandru III. In zdaj je poslednji-krat skušal po istem mišljenju izoblikovati bodočega vladarja Rusije. In zares mu je uspelo, da je svojega učenca prozel z duhom absolutnega vladarja in mu kot najvišjo lastnost vcepil v dušo predvsem tiste lastnosti, ki naj po njih postane vladar zares nedotakljiva, posvečena osebnost, kar je bilo v njegovih očeh edino poročstvo za veličino Rusije. To pa je bil povod za žalostno nesporazumevanje v duši Nikolaja II., ki mu je bilo vse življenje v napotje in mu je porajalo bridkosti, saj se stari, okosteneli nazori niso umeli z novim življenjem. Kakor carjevičeva prva vzgoja ni znala izpodbiti njegove plahosti in jo združiti z odločnostjo in širokogrudnostjo sprčo potrebi pri vladanju vsemočnega carja, tako so bili zmotni in neumestni vzvišeni nauki Pobedonosceva, ki so prikazovali carjeviču ruskega vladarja kot očeta ljudstva. Tako je bil carjevič prejšnjim s tem idealom, ne da bi vseboval sredstva, da bi se bil mogel prilagoditi novim zahtevam povsem spremenjene Rusije.

Treba je povedati, da bi mu bil ta vzvišeni nauk, ki je odpiral očem mladega velikega vojvode pota v svet, ki mu je bil tedaj neznan, lahko jako koristen, če bi ne hodil v navzkriž z vojaško potjo, ki ga je zavajala v drugo smer. Pri navadnem dijaku je novo zanimanje, ki se polasti njegovega mladega duha, kakor ogenj, ki ga vname za nova pota. A čeprav ni vnet za svoj študij, pa je

4 vendarle dijak, torej član družbe, ki ima za nalogo delo izobraženca. Toda pri carjeviču niso bili višji nauki nič drugega ko le privesek in dodatki vojaškega življenja in vojaških dolžnosti, ki so izoblikovale temelj njegovega novega življenja. Medtem ko ga je vezal pouk profesorjev na njegovo študijsko sobo v hiši staršev, pa so bile njegove vojaške ure za tisti prvi čas preveč svobodne. Odgovornost kakoga podporočnika ni tako velika, da bi ga s svojo težo dušila in omejevala; po drugi strani pa so zmeraj prilike za veseljačenje z mladimi tovariši-častniki. Vendar carjevič ni bil nagnjen k nikakim nezmernostim ali razuzdanostim. Njegov značaj se ni umajal s takimi zabavami. Jako pa je cenil tovarištvo z mladimi častniki njegovih let in pri častniški menzi ni bilo nobenih dvorskih etiket. Ozačje take družabnosti mu je bilo priljubljeno vse življenje. Tudi še mnogo kasneje in prav do konca svojega vladanja, je imel navado, da se je po kakem napornem vladnem poslu ali če ga je že dušilo ozačje v vladni palači, zatekel kaj večer h garmemu polku in se raztresel med svojimi živahnimi častniki. Vendar se ni nikdar udeleževal kakih razvratnih razuzdanosti. Car Nikolaj II. je v družbi svojih častnikov vedno vzbujal spoštovanje, dasi je bil tovariški z njimi in je le zmerno užival opojne pijače v nasprotju z drugimi velikimi knezi Rusije. To svojo zmernost je podedoval po svojem očetu in v tem se je razlikoval od drugih članov carske rodbine.

A zdaj se moramo vrniti v leto 1884, ki pomeni konec carjevičeve mladoletnosti. To leto je zaznamenovano tudi z idiličnim dogodkom, ki je bil odločilnega pomena za bodočega vladarjevo življenje. Na ruskem carskem dvoru so obhajali poroko mlajšega brata Aleksandra III., velikega vojvode Sergija, s princeso Elizabeto-Hessen-Darmstadtsko, in s starši, ki so spremljali mlado očarljivo nevesto, da bi prisostvovali njeni svatbi, je bilo tudi nečeno dekletce dvannajstlet let. To je bila mlajša nevestina sestra, ki ji je bila jako podobna: mala princesa Alice Hessenska, ki ji je bilo usojeno, da postane čez deset let kasneje carica, vladarica Aleksandra Fjodorovna.

Med to očarljivo mladenko in njenim šestnajstletnim bratrancom

Nikolajem se je porodila nežna otroška idila. Drug do drugega sta čutila privlačnost. Njune igre so vsebovale prijateljske smehljaje in skrivnostne obljube za bodočnost. Na nekem oknu palače so bile videti začetrnice njunih imen, zarezano v steklo z njunimi otroškimi rokami. In mnogo let kasneje, med prvo svetovno vojno, sredi najhujših nevarnih bremen, je carica Aleksandra, piščo svojemu možu obletnili njune poroke, prisrčno ponovila: »O, da, ljubim te, ti moj oboževani, že 31 let te ljubim, dasi ti pripadam le 22 let...« (v pismu z dne 8. aprila 1916).

Ena in trideset let kasneje, torej leta 1884, niso osebe, ki so bile krog teh dveh otrok, razdirale njunega prijateljstva. Ta reč so jim je zdela zabavna in iz mladega carjeviča so se radi norčevali zaradi te njegove prve ljubezni, ki je ni nihče resno jemal. Razen najožjega kroga carske družine, ni nihče posvečal pozornosti mali princesi sredi velikih ceremonij o priliki svatbe njene starejše sestre. Rekli smo že, da ni bila princesa Alice nič drugega ko dekletce dvannajstlet let, a onih šestnajst let carjeviča je imelo pomen samo za javnost po zakonu, a v očeh njegove družine prav nič. Tej otroški idili ni nihče pripisoval resnosti.

Preteklo je pet let, ko sta ta dva bodoča zakonca spet videla drug drugega. Carjevič je bil že v letih svojih študij in je bil pri vojaštvu, kot smo že zgoraj omenili. Značilno za življenje mladega velikega vojvode je bilo to, da je bilo njegovo in življenje njegovih svojcev zmeraj ogroženo in jim je vedno kaka nesreča visela nad glavo. Dne 17. oktobra 1888 je huda železniška nesreča skoraj vzela življenje Aleksandru III. in članom njegove družine. Tisti vagon, kjer so imeli jedilnico, je bil raztrčen. Člane vladarske rodbine so brez hujših ran izvele izpod ruševin, a iz njihove okolice je bilo mnogo mrtvih in ranjenih... In vsi so bili prepričani, da se je carska rodbina le po čudežu rešila in poslej so se s posebno obletnico spominjali te čudežne rešitve. Verski občutki, ki so bili v mladem carjeviču globoko ukoreninjeni, so se tako spojili z nekim fatalizmom, ki je bilo močnejše, kot je to pomen zgolj krščanske vdanosti v božjo voljo.

Šef partizanske obveščevalne službe – ubit

Pri Semiču je padel Zarjan Jože Prijatelj, šef partizanske obveščevalne službe za Dolenjsko, ujet je bil pa »bihaški kurir« viški gostilničar Stare

Semič, v aprilu.

Običajno patroliranje semiške vaskne straže je 4. t. m. privedlo do lepega uspeha. Pri svojem obhodu so fantje opazili v Srednji vasi skupino partizanov; izvršili so obkolitev in zajeli tri partizane. Od teh je eden skušal pobegniti, zato so fantje streljali in partizan je padel. Kmalu so ugotovili, da padli ni bil nihče drug kakor partizan Svoboda, s pravim imenom Prijatelj Jože, roj. 18. avg. 1918 v Dolnji Nemški vasi, občina Trebnje, akademik, član bivše Zarje. Slovensko ljudstvo ga dobro pozna zaradi njegovih grozodejstev, ki jih je počenjal kot komandant; pozneje so mu poverili nalogo propagandista. To nalogo pa je moral kmalu opustiti zaradi jeclajajočega govorjenja, ki je pri poslušalcih vzbujalo samo smeh. Zato so mu dali novo mesto in sicer šefa obveščevalne službe »Center« za ves Dolenjski okraj. Da je to službo vršil z vso marljivostjo, priča ogromen material, ki so ga pri njem dobili. Obstajal je v skicah in načrtih kakih 90 italijanskih in legionarskih postojank s podatki o njihovi vojaški moči in oborožitvi.

»Morala ljudstva je proti nam...«

Iz poročila, ki ga je poslal glavnemu štabu partizanske vojske 13. marca 1943., povzemamo naslednje vrstice: »Teritorij med Višnjo goro, Trebnjami, Mirno pečjo na eni strani ter žužemberško dolino na drugi do Straže je za nas zelo slab. Tu niso organizirani ne vaški zaščitniki, ne obveščevalna služba. Morala ljudstva je odločno proti nam, kar je uspeh močne belgardistične trdnjave v Selih pri Žužemberku...«

»Zmaga, ki je od nikoder ni!«

Dne 4. decembra lani se je »tovariš Svoboda« poročil na Trebelnem s partizanskim Emilio Geršak, roj. v Gorjanah pri Podredu 11. februarja 1922. V zakonski pogodbi piše, da sta se poročila brez cerkvenih slovesnosti. Komanda je dovolila le nekaj medenih dni, nakar sta se morala ločiti in iti vsak po svojih poslih. Iz te dobe datira pismo, ki mu ga je poslala »Miška«: »Moj dragi Brček! Nikakor se ne morem uživet brez Tebe. Krut je naš sistem, ki Te je ločil od mene. Tvoje ženke. Sedim ob ognju in mislim nate. Stanujem v neki zidani skupaj s tovarišci, ki je tudi v pričakovanju. Sem brez vsega. Rabim toplo obleko. Tu je mraz, megla, sneg. Še svoje toaletne torbice nimam več, zgubila sem jo v borbi na Streklejcu pri Semiču. Kaj delam? Imam dežurno službo; sicer perem, kuham, turtam »terensko lačno svojate«, ki mi da veliko opravka. Pazi se, moj Brček, da te uške ne pojejo, kaj bo imela tvoja Miška od Tebe! — Tu visimo na radio-poročilih in gojimo vabljuje upe na zmago, ki je od nikoder ni! — Slišim, da gremo zopet nazaj na Gorjance, ta grdi, strmi teren, o, da bi ga nikdar ne bilo...« Iz odgovora pa spoznamo mnenje šefa obveščevalne službe Center, kaj on misli: »Miška, molči! Pride čas, ko bomo skupaj. Kdaj pride in kakšen bo, ne ve nihče. Res da imamo tudi uspehe, a nasprotnik raste in dviga se nove in nove njihove postojanke, ki nas postavljajo pred nove naloge!...«

Pripominjamo še, da je bil akademik Prijatelj eden vodilnih Zarjanov, ki je kot Zarjan bil

že v Ljubljani zelo delaven in odločen propagandist Osvobodilne fronte. Pred kratkim smo slišali namreč pritožbo, češ da delamo bivšim Zarjanom krivico. Toda dejstva so dejstva, in če jim ne pogledamo pogumno v oči, se varamo. Društvo Zarja je bilo le komunistična podružnica in preprega. Najboljši dokaz temu so številni funkcionarji partizanov — člani bivše Zarje.

Smrekar Ludvik — Kardeljev zaupnik

Eden ujetih partizanov je bilšil letalski narednik Smrekar Ludvik, doma iz Podlipoglavja pri Dobrunjah. Avgusta meseca 1942 je organiziral terensko partizansko četo na Pugledu, odkoder je ropal po bližnji okolici, po Škocijanu in po St. Juriju. Postal je sčasom komandant III. bataljona 3. Zapadnega odreda. Pozneje pa je postal organizator informacijske službe in pridržen Prijatelju v pomoč. V tej funkciji so ga ujeli legionarji, prav ko je šel v neko hišo naročat kosilo, ki ga pa ni pričakal. Domačini okrog Črmošnjice so tega partizana »Ludvika« prav dobro poznali. Bil je zelo znan po tem, da je strahoval ljudi. Od otrok je zahteval, da so morali kleče poslušati partizanske nauke. Da je bil eden prvih razbojnikov, priča njegova korespondenca s tajnikom komunistične stranke Edom Kardeljem, s katerim je imel opravka že v prvih mesecih partizanstva. V pismu iz 22. nov. 1942 mu Kardelj naroča: »Akcije vodite odločno naprej. Položaj je ugoden... Bitje belo gardo! Širite teritorij in ga napravite popolnoma svobodnega. Od terenskega delava je prišla pritožba, da se povsod najprej dobro oblečejo in v škornje obujejo komandanti in politkomisarji, partizani so pa bos!« Res, pristna komunistična enakost! Pismo tajnika komunistične

stranke Kardelja, ki zelo osvetljuje obupne partizanske razmere, bomo še objavili.

Viški gostilničar Stare — »bihaški kurir«

Gostilničar Stare, »bihaški kurir«.

rali zbežati. Na bojišču pa so pustili komandirja 1. čete »Mihac«, ki se s pravim imenom imenuje Dimce Milan, študent. Pri sebi je imel natančen opis oborožitve svojih podrejenih ter osebno korespondenco, kjer ga oče bodri, naj ostane hraber partizan. Res vzoren oče, ki sina spodbuja k zločinstvu! Na bojišču sta ostala tudi še dva druga partizana, ki sta imela noge zavite v vreče, ker je med partizani silno pomanjkanje čevljev.

Tako bedno ginejo nesrečni ljudje, ki jih je strast zapeljala v lastno pogubo in v pogubo toliko nedolžnih ljudi. Toda zločinski voditelji komunizma se kaj malo zmenijo za vso to bedo. Ni jim mar, da zaradi njih pogine toliko in toliko zapeljancev, kaj še, ko zaradi njihove borbe ljudje strašno trpe na premoženju, ki jim ga partizani ropajo in uničujejo. Toda kakor polagoma izginjajo njihovi ožji sodelavci, tako bodo prej ali slej bedno končali tudi oni sami z nečloveškim Kardeljem na čelu.

Načela v dejanju

Včasih smo se morali boriti za to, da smo uveljavljali pomen načel v življenju. Aleš Ušeničnik je celo izdal nekaj knjig, ki je v njih tako kot zna pač samo on opisal važnost načel, ki morajo pametnega človeka voditi v življenju, kajti človek brez načel ni človek. Takrat je bilo treba poudarjati načelnost zato, ker so jo nekateri napadali in jo smesili. Človek, tako so rekli, ki so ravna po nekih načelih, je nekaj manj vrednega, zaprt v omejen krog nazadnjaštva, ali kakor se je Koebeč rad izražal, je statičen, dočim je človek, ki se je resil tesnih spon načelnosti, dinamičen. Načela so zato statična, nazor, ki to načelnost pobija, pa je dinamičen. Načela so neizmenljiva, razumarska, doživljajo pa je življenjsko in občestveno. Zato je treba rajši poudarjati ne načelno krščenstvo, temveč ljubezensko, itd. itd. Spominjamo se, da je Koebeč pisal o tem javno pismo z naslovom »Enemu izmed ozkih«. Pod pridevnikom »ozek« je mislil fanta, ki se zvesto drži svojih katoliških načel.

Toda to borbo so slovenski katoličani, čeprav z grenkimi izkušnjami, preboleli in danes je pač vsakemu jasno, kakšno vlogo igrajo načela v katoliškem življenju, zlasti če priznamo pravilnost dognanj moderne eksperimentalne psihologije, ki pravi, da so za voljo odločilni predvsem umski nagibi in ne navajanje. In kaj drugega so načela, kakor umski nagibi, ki človeku določajo smernice in ga vzpodbujajo k dejanju! In tako načela le niso zgolj suhe razumske norme, ki vse neko v zraku, temveč so že tudi istočasno močni nagibi za voljo, cilji, ki se ob njih vneva človekova dejavnost in ustvarja velika dela.

Danes torej ni več sodobno uveljavljati pomen načel, ker njihova važnost priznava pač vsakdo. Je pa neka druga nevarnost, ki spremlja udejstvovanje katoličanov že od prvih začetkov in je tolikokrat kriva, da se mnogo idealno zamišljenih načrtov ne izpolni, da najlepša dejanja krščanskega udejstvovanja ostanejo na pol poti ali pa zaidejo v okoliščine, ki delajo krščanskemu imenu smrtno. To je praktični relativizem, ki z ustmi priznava načela, v dejanju pa greši proti njim in dela nasprotno. Koebeč je včasih širil v svojih spisih nekaj znanstveni relativizem katoliških načel. Poudarjal je, da je prav za prav krščansko le to, kar more biti doživeto. Praktični relativizem pa je drugačen. Vsa načela prizna, v dejanju pa ravna čisto drugače, kakor da teh načel sploh ne bi bilo. V svojem prizadevanju stavi formalna načela vedno na prvo mesto, dejansko pa jih podredi svetnemu ali boljše snovnemu prizadevanju in vidi v njih le sredstvo poleg sredstev. Dokler to sredstvo koristi njegovim ciljem, mu je sveto in nedotakljivo. Kakor hitro pa pride v opreko z njegovimi koristmi, ga odvrže kot nerabno in zastarelo. Seveda tega javno ne pove. Toda dejansko ga zanika in ljudje smo pač taki, da moramo načelnost človeka presojevati ne po besedah, temveč po dejanjih.

Vzrok tega praktičnega relativizma, ki je žal pogost pojav med katoličani, je treba iskati v materialistični miselnosti naše dobe. Pohlep po dobičku in po materialnih ugodnostih bodisi posameznika, bodisi skupin jemlje tolikokrat razsodnost in žrtvuje ideje in načela kapitalu. Upravičeno trdijo mnogi, da je prva naloga velike obnove po evangelijskih načelih, kakor jo je zarisal Pij XI. v svoji socialni okrožnici »Quadragesimo anno«, ozdraviti ljudi od materialistične miselnosti, ki kakor kuga razsaja tudi med kristjani. Saj tu ne gre samo za spreobrnitev tega ali onega, temveč za socialno potezo, ki bo imela globok odjek v socialnem solitju družbe. Naj gre za to ali ono stvar, vedno je resnično, da so načela prva in da je treba vedno žrtvovati vse, kar je v načeli v opreki, nikoli pa žrtvovati načela, če so v opreki s snovjo, bodisi da se ta snov imenuje denar, bodisi kaka druga dobrina ali pa podobna ugodnost tega ali onega.

»Pastor Angelicus« – fim iz življenja Pija XII.

V soboto zvečer ga začne predvajati kino »Sloga«

V soboto začne predvajati kino Sloga film iz življenja sedanjega papeža Pija XII. Ker predstavlja ta film vsekakor veliko redkost in tudi novost v svetovni filmski proizvodnji, bo njegov ogled vsekakor nudil številne lepote in krasote, ki jih obsega ne samo zunanje okolje papeške države, pač pa še bolj življenje papeža samega, njegovih najbližjih sodelavcev in ostalih — od vernikov pa do vladarjev, ki prihajajo poklonjat se papežu.

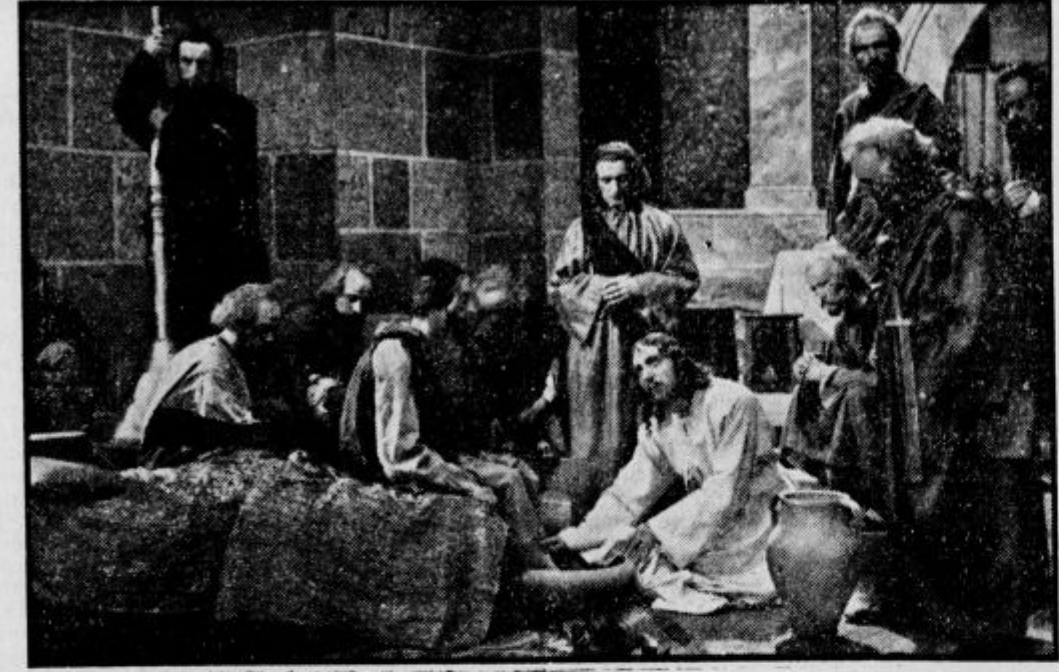
Od uvodnih posnetkov — smrt Pija XI., volitev in do kronanja novega papeža, kar bo marsikomu šele v pravi luči pokazalo veliko resnost in slovesnost, s katero se ti obredi vrše, preide filmsko dogajanje na posamezne dogodke iz življenja mladega Evgena Pacellija; od njegovih prvih let dalje do vstopa v šolo, nato v sementišče, do posvetitve za duhovnika in do nastopa njegove prve službe v vatikanski knjižnici; tukaj je videti, kako se mladi Pacelli usposablja za diplomatskega zastopnika Svete stolice; res ga kmalu nato vidimo kot papeškega nuncija na Bavarskem, sledi njegovo imenovanje za nuncija v Reich, v žigar prestolnico se leta 1925. preseli. Videti je tudi pogajanje za sklenitev konkordata med Italijo in Sveto stolico,

obisk Vladarja v Vatikanu in papežev na Kvirinalu. Ob tej priliki nam film razkaže tudi papeške vtrove in grad Castel Gandolfo, poletno rezidenco papežev. Kardinala Pacellija pa vidimo kot zastopnika sv. očeta na različnih potovanjih in evharističnih kongresih: od Združenih držav preko Buenos Airesa do Lourdesa, Lisieuxa in do Budimpešte.

Ko pa kardinal Pacelli postane papež, ga vidimo pri njegovem delu. Od zore do mraka ga spremljamo, od avdiene vernikov do sprejemov vladarjev in diplomat, zastopnikov, vidimo ga, kako govori vernikom, okrog njega zbranim, vidimo pa tudi, kako preko svoje radijske postaje govori vsem ljudem na svetu, ki so dobre volje.

Preko slovesnih maš v cerkvi sv. Petra, ki jih spremlja žudovito petje in glasba, do velikih umetniških kipov in fresk, za katere papež tako skrbi, da bi se ohranile poznim rodovom, do delovanja papeškega urada za vojne ujetnike, pogrešane in mrtve, iz vsega tega odseva veliko poslanstvo Kristusovega namestnika na zemlji.

Ogled tega filma, ki ga je izdelala družba Cines pod vodstvom Katoliškega filmskega vodstva (CCC), vsem prav toplo priporočamo. Za občinstvo so predstave ob običajnih popoldanskih urah, za šole in ostale skupinske ogleda pa bodo določeni dnevi in ure.

Prizor iz Gregorinove drame »V času obiskanja«, ki je te dni na odru ljubljanske Drame

KULTURNI OBZORNIK

Razstava Riharda Debenjaka

Po skoraj dveh letih premolku se je zopet oglašil v naši umetniški sredini slikar Rihard Debenjak. Za seboj ima torej dve leti trdega, požrtvovalnega dela, zdvajanje, poguma, vere v bodočnost, skratka vse tiste mejnike in postaje človeškega življenja, ki so usojene, da jih prehodi človek, ki je resnično predan svojemu poklicu. Nemogoče je torej, da bi bil končni rezultat, ki se v umetnosti izoblikuje v kvaliteto, slab. Če vzamemo samo delo, nepretrgano slikarsko delo, se moramo zavedati, koliko kapitala je položeno vanj. Bili so časi, ko je vladala genialnost. Ko so se liki izoblikovali prav za prav le iz kavarniškega vzdušja, cigaretnega dima in temu podobnega astralnega gradiva. Umetniku je bilo potrebno doma napraviti le bežno skico, da se je astralno telo vtelesilo v postavim, »Deklico v predmestju«. Tako je bila rojena umetnina. Kdo bi posedal ob slikarskem stojalu in si s težavo in krvavimi kapljami oblikoval svoj slikarski rokopiš, kakor to stvar imenuje R. Debenjak. Vse to je bilo odveč, kajti glavno pri umetnosti je vendarle ideja. Toda prastara je resnica, da mladi ne spoštujejo stare v taki meri, kakor se onim zdi, da to zaslužijo. In tako se je mladi rod iznova vsedel za slikarsko stojalo in pričel, lahko bi rekli, »od začetka«. V slogovnem smislu bi se temu reklo, da so mladi pričeli gledati na svet v realističnem smislu. Kaj je realizem? Izidor Cankar ga je postavil med ekstreme: idealizma in naturalizma. Torej je pojem in resnica, široka in neskončna, kakor je morje. Jasno je, da ima po vsem tem realizem neskončno obrazov. Vendar bi se usodil pokazati na enega izmed mnogih. Pustimo likovno obliko in prenesimo realistično gledanje

na slikarsko delo samo. Tu se mi zdi, so velike, zdrave korenike realističnega pojmovanja: graditi umetnino z odprtimi očmi, z neskončnim potrpljenjem, boriti se s slikarsko večščino, graditi svet z barvo ali katerim koli umetnostnim elementom, to so po mojem najbolj dragocene pridobitve novega realizma. Vse drugo je kaj imaginarno, geniji so v sto letih redki, dober slikar pa more vzrasti edino na tak način. Paganini je nekoč dejal, da bi mu bilo treba le tri dni opustiti igranje na violini, pa bi za vedno izgubil zvezo med seboj in demonom-genijem. Toda Paganini je bil genialen goslač!

Vse te misli so se mi vrstile v duhu, ko sem si ogledoval Debenjakovo razstavo. Ob njegovem delu sem namreč našel oporo za taka razmišljanja. Že s prvo razstavo je slikar pokazal, kako resno pojmuje svoj poklic in kako dosledno hoče vztrajati na zgradbi solidne podlage za umetnostno bodočnost. Naslednje razstave, najbolj pa pričujoča, so njegovo namero povsem potrdile. Velika podoba znane Madone je bila nekaka sinteza spomina na klasične in nekaj introitus v bajni svet samostojnega umetnostnega ustvarjanja. Krajinski pejzaži, portretne podobe kasnejše razstave so pokazale nove koloristične probleme in pa nekaj »obračun« z romantiko. Pričujoča dela pomenijo razvojno napredek. Slikar je občutil nekako pomanjkanje lastnega izraznega sredstva, po Debenjaku samem bi rekli, rokopiša. Slovo od romantike, sanjarstva, ki je morda osnovna nota slikarjeve osebnosti, a je bila zatemnjena, zastrta po slabi fizični kondiciji, je nujno postavila umetnika pred neko praznoto, ali bolje — pred nov, sončen svet, ki ga je bilo treba na novo, ali pa šele prvič osvojiti za predelavo v estetske vrednote. Primer je podoben izprekledanju slepega človeka. Tu je stari svet, ki ga je poznal le s tipom, sedaj se mu odpre v luči in barvi. Nujno je torej, da je Debenjak

Drobne gospodarske

Slovaško-italijanska trgovina. V lanskem letu je znašal slovaški izvoz v Italijo 437 milij. kron, dočim je znašal uvoz iz Italije 417 milij. kron in je tako znašal skupni promet 854 milij. kron, dočim je leta 1941 znašal samo 510 milij. kron. Novi sporazum je lanske kontigente nekoliko zmanjšal.

Nove bolgarske organizacije. Nedavno je Sboranje odobrilo zakonski načrt za ureditev gospodarskih organizacij v Bolgariji. Vsi državljani morajo biti člani ene izmed 6 velikih organizacij: zveza kmetovalcev, industrijev, trgovcev, obrtnikov delavcev in kreditnih zavodov. Poleg tega bodo prosti poklici združeni v posebni kulturni zbornici. Namesto dosedanjih zbornic stopijo nove gospodarske zbornice, kateri je 5: v Sofiji, Varni, Plovdivu, Ruščuku in Burgasu. Za vse te gospodar. zbornice obstoja osrednja gospodarska zbornica v Sofiji. Kontrolno nad zbornicami izvršuje ministrski predsednik ali od njega pooblaščen minister.

Zavarovalnica Sava v Zagrebu izkazuje za lansko leto povečanje dobička napram letu 1941 od 0,76 na 1,25 milij. kun in bo za lansko leto izplačevala 7% dividendo.

Zagrebska tvornica bombaža izkazuje za lansko leto pri glavnici 5 milij. kun bilančno vsoto s 148,45 milij., rezerve znašajo obnem z

obnovitvenim skladom nad 105 milij. kun. Čisti dobiček znaša 11,78 milij. kun.

Podržavljenje Gospodarske banke v Zagrebu. Nekdanja srbska gospodarska banka, ki je izpremenila naziv v Gospodarska banka, v Zagrebu je z vsem svojim premoženjem prešla v last hrvatske države. Poslovodstvo je bilo dano zadrugi Hrvatski Radiši.

Carine v srbsko-nemškem prometu. Srbski ministri svet je izdal naredbo, po kateri se ukinja izvozne carine in postranske dajatve za izvoz blaga iz Srbije v Nemčijo in v protektorat.

Svicaško-hrvatska trgovinska pogodba. Nedavno je bila zaključena med Hrvatsko in Svico nova trgovinska pogodba, ki je stopila v veljavo z dnem 1. aprila za eno leto nazaj. Sporazum ureja blagovni in plačilni promet. Svica bo Hrvatski dobavljala zdravilne in farmacevtske specialitete, električne stroje in traktorje; dočim bo Hrvatska izvažala v Svico les in lesne proizvode.

Nemška kmetijska razstava v Varaždinu. Velike župa Zagorje priredi od 28. marca do 4. apr. v Varaždinu veliko hrvatsko-nemško kmetijsko razstavo.

nostno življenje. Je to nekaka »sacra conversation« med dragocenimi vazami in ogledalom ter nabrekli gubami brokatnega zagrnjala. Motno prosveta tekočina skozi steklenico, srebrno se lesketa trehrib ribe, vse to pa zbujaja v miljeju pozabljeneja zatišja občutek neke zadržane romantike. Vso čustveno razgibanost pokaže slikar v svoji grafiki. Njegova »Processija« je strnjena v en sam dramatičen motiv človeškega hrepenenja in dela, narava in ljudje so se zliji v eno samo podobo dramatičnega razpoloženja. Visoko risarsko kulturo kažeje izdi ribe, od teh posebno nekatere študije in akti.

Kam bo v bodoče krenila Debenjakova umetnost, kako se bo nadalje razvijala, ne kaže prerokovati. Gotovo je, da se bo po tem intermezzu oblikovanja posameznih predmetov sprostila in sicer najbrž v sintezo. Seveda bo borba za obliko in barvo še vedno ostala najbolj važna. Saj to je resničnega, neteročetnega slikarstva alfa in omega.

Dr. S. M.

Dve novi skladbi za kitaro

V samozaložbi sta izšli Prekov kitarški »Nocturno« in pesem na besedilo V. Moleta »V kristalni kaširi« za srednji glas in kitaro ali klavir.

»Nocturno« je prva tovrstna slovenska koncertna skladba in je že pred leti ob svojem krstnem izvajanju doma žela priznanje občinstva in kritike. Visoka priznanja pa je dosegla tudi v tujini, zlasti s strani rektorja in profesorjev monakovske glasbene akademije. Slavni kitarški komorni virtuos in skladatelj Heinrich Albert se je izrazil o kompoziciji takole: »Pravijo, da sem varčen e priznanji, toda ta skladba ima resnično vrednost.«

Pesem »V kristalni kaširi« je tudi že poznana našemu občinstvu, zlasti iz radijskih oddaj, ter si bodo zainteresirani njo in »Nocturno« lahko nabavili v knjigarni Glasbene Maticе.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bomo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 znotraj mestni višji zdravstveni svetni dr. Franta Mis, Ljubljana, Poljanska c. 1

Koliko zmore človeško telo?

Ko je dne 12. avgusta 1920 Mac Swiney, župan irskega mesta Corka, ki so ga bili zaradi irskega mišljenja zaprli v londonsko ječo, začel stavkati z lakoto, je odločno izjavil, da bo to stavko izvedel do konca, pa čeprav bi mu bilo treba zato umreti. In to ga je res privedlo do smrti, a šele, ko je prestradal 75 dni. Toliko časa se je mogel živati irski svobodoljub odrekati hrani, kar si je bil sam naložil. Seveda je ta stradalni rekord prav velika izjema, in mogoče so Mac Swiney od časa do časa, čeprav proti njegovi volji, umetno prehranjevali, vendar drži, da človeško telo v stradanju zmore mnogo več, kot bi mu človek prisodil. Tudi stradalna stavka 74 letnega Mahatme Gandija, ki je trajala tri tedne, je mogočen dokaz za to trditve. Seveda se je bil Gandi v stradanju že prej izuril, pri čemer je brez dvoma sodelovala tako imenovana gimnastika dihanja, ki jo Indijci marsikdaj izvajajo. Ta gimnastika dihanja sestoji iz počasnega dihanja in naravnost čudovito vpliva na telo. Pravijo, da se da, na primer s to »dihhalno disciplino« odrediti občutek lakote za več dni, ker se s tem splošno presnavljanje telesa počasneje razvija. Mimo tega pa starejši človek tudi zato ne potrebuje toliko hrane, ker je prebava počasnejša. Predvsem pa je Gandi vseboval mnogo močne volje in fanatično prepričanje v to, da ima prav, medtem ko je istočasno njegovo telo povsem mirovalo. Sicer pa se utegne popolno stradanje izvesti tudi brez ležanja, kar je dokazal neki heidelberški zdravnik, ki je hotel na lastnem telesu preskusiti, koliko časa bi utegnil zdržati brez hrane in je zdržal 26 dni, pa je v teh dneh časih

tudi kaj delal, torej ni zmeraj ležal v postelji. Človek je lahko brez hrane 12 do 40 dni, kakršno je pač njegovo telo in njegova volja. Da pa more biti človek toliko časa brez hrane, pa mora biti njegovo telo in njegova duševnost posebno prikladna za »umetnost« stradanja. — Svetovnoznani italijanski stradalni umetnik Succi se je pod stalnim nadzorom znanega fiziologa Lucianija postil v Milanu od 18. avg. do 17. sept. 1886, torej 30 dni, in je vsak dan zaužil le nekaj slatine, pred to pa je popil malo posebnega likerja, ki je vseboval opij in ki ga je sam iznašel; z njim si je vsaj za prve dni potolažil občutek lakote, kar je prav pametno pogodil. Saj muhni občutek lakote ne izvira iz želodca, kakor so do gnala najnovejša proučavanja, ampak se oglašja v zgornjem delu požiralnika. Ko so namreč zdravniki s kokainom povzročili, da sta bila žrelo in požiralnik neobčutljiva, je izginil takoj za več dni občutek lakote. Indijanci na Peruju, ki morajo po več ur, težko obremenjeni, stopati po gorah, ki so visoke po več tisoč metrov, zvečijo ves čas »kokadoc«, to je sredstvo, ki sestoji iz listov koka in apna. S tem si le omamljajo žrelo in požiralnik, da ne občutijo lakote. Kot stradalni umetniki pa zmorejo — v sorazmerju s telesno velikostjo marsikatero živali še več kot človek. Tako se morejo posteljne stenice postiti 134 dni dolgo, nekateri strupeni pajki po 150 dni, kače po 14 mesecev, ribniška školjka pa kar 22 mesecev. A čeprav zmore telo prestajati lakoto tako dolgo, pa je glede na želo jako slabotno, in zato tudi nimamo nobenih tozadevnih »umetnikov«. Človek sestoji iz 60—65 odstotkov vode; nekaj jo

vsak dan izloči, in že samo s sapo, ki jo izdihava, izloči v 24 urah tudi 360 gramov vode. Ta količina vode pa se mora zmeraj spet nadomestiti, ker se predvsem ne sme zmanjšati količina vode v krvi. »Izločevne vode« v mišicah in raznih tkivih pod kožo pa vsebuje človek tako malo, da umrje, če 2—3 dni, ali največ 4 dni ne bi popil ne kapljice vode. S tem je pa v zvezi to, da morajo vsi stradalni umetniki piti vodo, čeprav nič ne jedo. Z želo je tudi sicer čudna reč. Ko se je neki raziskovalec zaradi nekega svojega študija obvladal tako daleč, da je vsak dan popil po deset litrov vode, in je to pitje nadaljeval 127 dni, je dožgal, da je bil zmeraj bolj — žejen. To je bila naravna posledica pitja, ker je z vodo odpravil preveč soli iz telesa in je pomanjkanje soli povzročalo žejo. Če pa dodajamo telesu spet preveč soli, nastane spet huda žeja, kar sol, ki je v telesnem tkivu, privlači vodo nase in je treba to vodo nadomestiti z novo vodo.

Angleške minske bombe

Nemški dopisnik lista »Der Adler« poroča o minskih bombah, ki jih mečejo angleška letala. Med drugim pravi: »V nasprotju z oklepni in razstrelilnimi ali eksplozivnimi bombami, ki jih izdelujejo v raznih kalibrh in ki delajo škodo s svojimi drobi, vsebujejo minske bombe (ki jih napačno nazivamo zračne mine), sprič svoje velike vsebine razstrelilnih snovi, le prav tanke stene. V tem primeru torej ne delajo škode z drobel, ampak s tlakovitimi ali od pritiska izvirajočimi valovi, ki nastajajo pri detonaciji. Če pomislimo, da se sunek, ki povzroči detonacijo, sunkovito razkraj z naglico 8000 metrov na sekundo in da zavzemajo v trenutku najvišje temperature 2000 stopinj eksplozivni plini 15.000 krat večjo prostornino kot trda razstrelilna snov, tedaj si moremo vsaj od daleč predstavljati, kakšen pogubonosni učinek povzročajo ti plini. Natančnih števk o tem je težko podati, saj je učinek razstrelilnih snovi različen in nemara sploh nimamo takih merilnih naprav, da bi bilo z njimi moči pojasniti ta silni pritisk.

Zaradi plinov, ki se pri mini naglo raztezajo, nastane v neposredni bližini razstrelilne snovi v hipu detonacije pritisk več sto tisoč kilogramov na vsak kvadratni centimeter, ki se širi dalje z naglico 8000 metrov v sekundi in pri tem razreže vse, kar koli mu je na poti. A že čez 200 do 300 metrov je pritisk tako majhen, da ne more napraviti — razen na steklu in starih — nobene bujše škode. Pritisku kakih treh kilogramov na vsak kvadratni centimeter je na daljavo 50 metrov še zmeraj kos notranja trdnost kake opeke, ne pa rahla skupnost kakega poslopja. Kaka tanka opečna stena velike površine se na to daljavo še lahko vda, a betonske in železobetonske stene, ki vsebujejo notranjo trdnost kakih 300 kg na kvadratni centimeter, so le malokdaj poškodovane.

Tisti zračni torpedi, ki jih uporabljajo samo za napad predmetov, plavajočih na vodi, pa so neke vrste vodni torpedi, kakršne uporablja mornarica. Na suho zemljo niso nikdar vrženi, marveč so to zmeraj le minske bombe.

ALI ŽE VEŠ...

... da se je pred 50. leti začela ruska carinska vojna proti Nemčiji?

... da je Pietro Veconte priredil najstarejši pomorski zemljevid?

... da so imeli v Bratislavi že leta 1368. umetno narejeno cerkveno uro, ki je bila vse ure od 1—24?

... da je postal angleški kmet Tomaž Parr 152 let star in da se je v svojem 120. letu oženil z neko vdovo?

Trije zlati laski deda Vseveda

Spisal K. J. Erben — Risal Ivan Romih

»DOBRO«, REČE BRODNIK. »RAD BI ZE SREČAL KOGA, KI BI ŠEL K DEDU VSEVEDU. VPRAŠAJ GA NO, KDAJ BO KONEC MOJEGA BRODARJENJA?«

PLAVACEK MU OBLJUBI IN BRODNIK GA PREPELJE NA DRUGI BREG.

UMRLEMU BRATU

Le mesec dni,
odkar te nil
Zaman tolažbe iščem med ljudmi.
In na tvoj grob
prihajam kot otrok,
kjer ti mi govoriš,
da delež moj bo težki križi.
Če križ voljo bom nosila,
tolažbo v srce bom dobila.

(Albina.)

Črkovnica

a - b - c - e - e - e - e - e - e - i
i - i - i - l - n - n - n - o - o
r - r - r - r - r - s - t - t - t - t - v

De
de
de
de
de

Iz 30 črk poleg danih dveh sestavi 6 besed, ki pomenijo (v drugem redu) naslednje: mesto na Tirolskem, slov. pisatelj, prevajalec Danteja; mesto v Belgiji; barvilo, vas na Štajerskem (slatina), daljnogled.

Rešitev črkovnice z dne 10. aprila

Rešitev: Čakovce; sčesoma; Kačanik; Solčava; Novača; brisača.

IZLET NA LUNO

Ali je kaj lepšega kot pogled na luno, ko vzhaja, in se velikaneka, krvavordeča plošča dviga višje in višje na obzorju? Ali pa zimska noč v mesečini, ko se bele snežne planjave blestijo v modrikasti svetlobi? In ni ga skoraj človeka, ki bi si ne bil ob taki priliki zaželel, da bi kdaj šel na luno in si jo ogledal.

Saj pot ni preveč dolga in v navadnih razmerah bi potovanje na luno ne bilo nič nenavadnega, ker je luna oddaljena od zemlje le 380.000 kilometrov, kar je toliko, kot desetkratna pot okoli zemlje. To pa je spričo naše prometne tehnike malenkost, in mnogo je pomorščakov, ki so našo zemljo že večkrat ko desetkrat objadrali.

Toda tu so našim željam postavljene meje in na luno moremo priti samo v mislih.

Ze na poti do tja bi doživeli nebroj presenečenj. V višini 10.000 metrov postaja zrak redkejši, mrz je hujši in hujši in temperatura meri 270 stopinj pod ničlo, česar si niti predstavljati ne moremo. Slednjič zraka sploh ni več in široko obzorje izgubi svojo modrino in vse okrog nas postane črno. V ozračju bi plavali kar svobodno brez vsakršne trde opore pod nogami. V prostoru našega vozila bi se počutili kot v kaki kaši, ki nas sicer ne bi ovirala, a bi nas vendar pri sleherni kretnji obdružala. Nič več ne bi bilo zakona o težnosti. Če bi položili kak evinčnik v to prostorje (ki mu ne moremo reči zrak), bi ostal kar tam. A čim bolj bi se bližali luni, tem večja bi bila privlačna sila lune in nastopilo bi isto razmerje, ko v bližini zemlje. Končano bi bilo dviganje k luni, z nekončno naglico bi padali proti njeni površini, ki bi jo zdaj natančno razločili. To kar se nam z zemlje dozdeva ko kako obličje lune, tiste temne lise, to so globoke doline in vdrtine ognjeniških žrel ali sence nazobčanih pogorij. Svetle lise so ravnine brez senc ali vrhunci gor, ker jih sonce bolj obseva.

Poglejmo nazaj na našo zemljo. Ta je zdaj tri in polkrat tako velika, kakor se nam z zemlje dozdeva veliko sonce. Ker je zemlja ohlajeni planet, ne izžareva svoje svetlobe, ampak jo vidimo v medli luči, ki prihaja od sonca. Natančno bi razločili oceane in zemljine kot lise in proge.

Bolj in bolj naglo padamo zdaj proti lunini površini, ki je prav velikaneka. Pot okrog lune bi bila še zmeraj tako dolga kakor je od nas pa do zahoda Severne Amerike.

Prvi vtis, ki bi ga imeli od lune, ko bi stopili nanjo, ne bi bil prav nič lep: nobenega drevesa ne grma, nobene živali, nobenega glasu, nič modrine neba in ne oblaka — nič!

Krog in krog ledeno mrzla tišina! Luna nima nobenega sinjega ozračja, ki odbija sončne žarke, zato je — o groza! — nebo črno, pa čeprav je dan. Neusmiljeno svetlo in žarko sijje sonce čez dan, ki je na luni dolg naših 15 dni, tako da te svetlobe ne bi prenesli. Nato pa sledi 15 dnevna lunina noč in ta je tako temna, da človek niti samega sebe ne vidi.

Zavpili bi, pa ne bi niti svojega glasu slišali, saj ni zraka, ki prenaša zvoke. Strašno bi nam bilo. Zeblo bi nas do kosti. Da bi malo vročega čaja? Kako, ko pa ognja ni moči zakuriti, saj ni kisika, ki brez njega ogenj ne more goreti!

Kako bi bilo pa šele z našim premikanjem po luni? Če bi hitro hodili, bi začeli letati. Skočili bi šestkrat tako visoko in tako daleč ko na zemlji. To pa zato, ker meri težnost na luni le osemdeseti del zemeljske težnosti, privlačnost na luni pa znaša šestino zemeljske teže. Zato bi bili vsi obupani in polomili bi si noge in roke in se vsi potolkli. Slednjič bi se morali po vseh štirih plaziti po tleh in to v brezupni temi ali v neskončni svetlobi in ledeni tišini. Je že bolje, da smo zadovoljni s svojo zemljo in si prav nič ne želimo, da bi prišli na luno!

Živilske nakaznice pred 3000 leti

Ko je bila leta 1111 na Kitajskem zaradi hude povodnj lakota, je cesar odredil, da so bila v tistih delih države živila racionirana. Sleherni poglavar družine je prejel prago svile, s katero se je moral pri nakupu živil izkazati. Prodajalec je pa vselej odrezal določen kos svile proč.

To in ono za te pomladanske dni

Prava ličnost v obleki ne zavisi povsem od denarja, marveč predvsem od tega, kako znamo nositi svoje obleke, kakšen okus imamo in občutek za pravi slog.

Res je vse to — in res je tudi, da utegnemo iz starih oblik narediti a svežimi dodatki skoraj nove obleke, toda — iz starih čevljev? Ne skrb, tudi v tem pogledu se da marsikaj narediti. Zatorej daj kako dobro, staro usnjeto torbico, ki ti nudi izvrstno vrhne usnje za nove pomladanske čevlje. Torbice naj ti ne bo žal. Torbice iz iste blage kože plašč ali jopica so na vsi modni. Mima tega bomo lumen za pol let brez dvoma tozadevne novosti iz slame in ličja.

Obleke in bluze, kakor tudi njih beli naprsniki, so tudi po najnovejši modi zaprte krog vratu. Iz tega sledi, da mora biti tudi okras teh oblačil, ki sestoji iz kapotjev, finih pentel, trakev ali našitkov prav visoko za vratom prišiti. Celo mladostni, široki, beli mornariški ovratniki, ki so v najnovejšem času jako v čišlu, se končavajo z vrsto nabrankov visoko za vratom.

Razno jopice, pelterine in ohlapni plašči so priljubljena oblačila teh dni in najrazličnejših barv. Jako lepa je jopica bolero temnomodre barve, ki ima črno-črno-črno podlago. Pri tem je bluzna bela, a krilo take barve, ki soglasa s podlago jopice. Sploh je značilna poteza sedanje mode ta, da so vsi ti različni plašči in jopice podloženi s podlago, ki se nje živahna barva ponavlja v obleki, krilu ali bluzi. Silena zveza je uporabljena tudi spričo blaga, ki je vzorčasto, časih sta oblačila in podlaga širokega plašča iz iste blage tkanine.

Pas je dodatek naše obleke, ki postane lahko na različne načine zanimiv del naših oblačil. In tako imamo najštevilnejše in najrazličnejše pasove iz mehkega, motnega ali blestečega se usnja, iz enobarvnih ali pisanih trakov itd. Glede na pestrost barv in posebnih okrasov je tudi velika izbira.

„Tvojo dušo bo meč presunil“

Ko je negovala svojo Dete, ji je po-gosto kanila bridka solza v njegove kodre. Ko jo je božal s svojimi drobčnimi ročicami, pa se je spomnila na mesto v sveti tori: »Prebodli so moje roke in noge...« V solzah je poljubovala te drobne otroške ročice in nočice in je pritisnila Dete na svoje srce, kakor da ga hoče obvarovati vsega pretečega zla.

In ko je doraščal in se je njegovo božanstvo vedno bolj odražalo v njegovi človeški naravi, ko so ga zasledovali in postrani gledali farizeji, polni sovrašstva in zavisti, je vselej zatrepetalo njeno srce kakor pod bodiljaji noža.

Marija je globoko zavzdihnila in nje-ne misli so prispale polagoma nazaj v sedanost.

»Moj sin... moj Jezus!« je zašepetala in je začela počasi hoditi po sobi tja in sem.

Ali je mar že konec blizu, ona grenka izpolnitev vseh prerokovanj?

Ni mogla več dvomiti o tem, vse je tako kazalo.

Ali ni že večkrat govoril o svoji »uri, ki jo prišla,« o svojem trpljenju v Jeruzalemu; ali je mar sama ona to razumela, apostoli pa niso razumeli?

Da, preprostim možem je strah pretresal kosti, ko so vedno pogosteje slišali njegovo pripovedovanje, vendar so se otresli teh zlih misli. Ni se jim dalo razumeti, da bi zahrbtni farizeji kdaj koli mogli dobiti njihovega Gospoda in Mojstra v svoje roke. Ali ni mar večkrat odšel sredi med svojimi sovražniki, da so kakor okameneli obstali in so kamni, ki so jih že držali v rokah, odpadli?

Mojster je gotovo govoril v prilikah, kakor sicer večkrat. Mislili in sanjali so svoje stare sanje o narodnem kraljestvu, ki ga bo ustanovil. In med veselimi hovanj-kli in veselimi pozdravi, ki so ga obdajali pred kratkim, so pozabili vse resne-veličastne besede o njegovem trpljenju... Saj so mislili samo posvetno. Vsi?

Marija je sklenila roke. O, ne! vsi. Lazar, plemeniti prijatelj in gostitelj, ki ga je njen Sin obudil od mrtvih, ta pač ne. V njegovih očeh so blestele skrivnostne večnosti; te oči so imele pogled viden in vedca.

In Marta, velikodušna, zaupljiva in nesebična duša, je vendar »videla božje veličastvo, ker je verovala.

Ona ognjevita duša pa, ki ji je bilo veliko odpusteno, ker je veliko ljubila — pa ni poznala drugega kakor ljubezen, ljubezen k svojemu Rešitelju in Gospodu. Njej sta se spajali preteklost in prihodnost v eno, ker je živela le za sedanost, ki ji je pomenila neskončno sroč. — Da bi njen Gospod in Mojster trpel in umrl? Ne, nikakor ne; kaj tako groznega si Magdalena ne more predstavljati.

Njegova Mati pa, ki je že od nekdaj hranila vse njegove besede v svojem srcu — o, ta je pač razumela njihov smisel do potankosti; zato se ji je krčilo srce v neizrekljivi boli.

»In on bo svoje ljudstvo rešil vseh njegovih grehov!« tako je rekel takrat božji sel.

Preko košatili krošenj dreves v parku je poletel Marijin pogled na Oljsko goro, ki je ločila Betanijo od Jeruzalema. Gora je metala svojo senco prav do dvorca; kajti sonce se je pravkar pomikalo v zaton.

Tam, kjer se je dvigala pot med vinogradi in malini pašniki, vmea med njimi je stalo suho drevo, ki je med bohotnim zelenjem bilo videti kakor izogljeno. Bilo je to smokvino drevo, ki ga je Jezus pred dvema dnevnoma prekel in je — drugi dan stalo tam od korenin dalje popolnoma suho pred začudenimi učenci.

O, Marija je dobro razumela svojega Sina. To drevo je bilo simbol judovskega ljudstva, za katerega je gospodar toliko storil, pa je ostalo nerodovito — pa ga je le s težkim srem zavrgel.

Zdaj je Marija dobro razumela: čas njegovega bivanja na zemlji je končan — zdaj pride velika žrtev! Boleč vzdih se je utrgal Mariji iz prsi. Da, čas je bil blizu. Odkar je sveti sinedrij izobčil njenega Sina in ga označil za brezpravnega, je bil pravi čudež, da ga niso že prišli — saj je kljub vsemu vsak dan učil v templju. Niso pa si upali javno navaliti nanj; bali so se ljudstva, ki ga je zaradi njegovih čudežev silavilo in hotelo imeti za kralja. — Skrivoma, kakor so vsa dela teme — so pletli mreže — to je Marija vedela. In njeno srce se je krčilo v preveliki žalosti.

In danes — danes je bil njen Sin ves dan v krogu svojih zvestih v gostoljubni Lazarjevi hiši — on, ki si ni sicer dovolil nobenega počitka.

Skupaj so obedovali — tako pristržno je govoril tako iskreno in ljubeče je bilo njegovo vedenje, pa vendar ožarjeno z neko tiho otožnostjo in svečanim veličastjem... Marija je iz tega spoznala, da je to zadnji dan, dan slovesa. Zato se je tudi prej odstranila od obeda, ko je Jezus namignil apostolom, naj se sprehodijo v vrtu.

Lazar je moral pogledati po svojem gospodarstvu; Marta so klicale gospodinjske dolžnosti. Tedaj se je sama po sebi našla ura, da je mogla biti Magdalena sama s svojim Gospodom, ko mu je še enkrat smela sedeti pri nogah.

Marija sama ji je hotela omogočiti to taborsko uro; kajti vedela je, da bo Jezus zvesti duši odkril skrivnosti svojega trpljenja in svojega odhoda. — O, in Magdalena je potrebovala tolažbe, če naj bi je prihodnje trpljenje ne potriol!

In Marija sama?

V njeno trepetajoče srce so padale izajevske besede: »Prepuštil sem svoje telo njim, ki so me topli in moje lice njim, ki so raztrgali meso z njega. Nisem obrnil svojega obraza od njih, ki so me opljuvali.« — In zopet: »Ranjen je bil zaradi naših zločinov in razbičen zaradi naših grehov. Da bi imeli mir, je trpel in ozdravljeni smo bili z njegovimi ranami.«

Umorjen!... O, meč — ta meč! Kako je prebadal in se zasajal vedno globlje — ne: kakor sedmero mečev naenkrat je ranjal dušo.

Dolgo je ždela tako žalostna Mati v svoji bolečini. Potem je vstala in je prekrizala roke na prsih: »Gospod — tvoja dekla sem!« je šepetala. »Zgodi se mi, kakor hočeš ti!«

S. S. VAN DINE:

46

Umrjeni Kanarček

»Prav, gospod Vance.« Zdelo se je, da Heath sam pričakuje mnogo od svojega načrta glede inženirja. »Dokler pa nam ni znano, po kateri poti je Skeel prišel v stanovanje, ne bo odveč, če poskusimo dognati, če je še kje kak izhod.«

»Tako bom dal poklicati inženirja,« je dejal Markham. Poklical je Swackerja in mu dal to-zadevno naročilo.

»Jaz pa se z otroškim zaupanjem oklepam Mannixa,« je izjavil Vance. »Ne vem zakaj, a imam vtis, da nekaj skriva. Markham, glej, da ne bo šel oddol, dokler ti ne pove, kje je bil v ponedeljek zvečer. Tudi mu ne pozabi skrivnostno namigniti na tisto uslužbenko.«

XX.

Polnočna priča.

Ni še minilo pol ure, ko je prišel Mannix. Heath je prepustil svoj prostor novodošlec in sedel v udoben naslanjač poleg okna. Vance je sedel k mali mizici poleg Markhama, tako da je mogel dobro videti Mannixa v obraz.

Jasno je bilo, da Mannixu ni bilo prijetno, da je bil že vdrugič zaslišan. Njegovi mali očesi sta skrbno preleteli ves prostor, se ustavili za hip na Heathu in končno obstali na Markhamu. Videlo se je, da je še bolj previden, kakor je bil prvič. Način, kako je pozdravil navzoče, je izdal njegov nemir. Markham ga je povabil, naj sede.

Mannix je položil klobuk in palico na bližnjo mizico in sedel na rob stola.

»Nikakor nisem zadovoljen s tem, kar ste mi povedali v sredo, gospod Mannix,« je začel Markham; »upam pa, da me ne boste prisilili, da bi podzvel neprijetne korake zato, da bi poizvedel, kar vam je znano o smrti gospodične Odell.«

»Kar mi je znano?« Mannix se je nasmehnil. »Dragi gospod Markham! Če bi kaj vedel, verjemite mi, da bi vam povedal vse... prav vse.«

»Veseli me, da govorite tako. Vaša dobra volja dela moje nalogo toliko lažjo. Najprej torej, prosim, mi povejte, kje ste bili v ponedeljek popoldne?«

Mannixove oči so se zožile, da so postale komaj vidne, v ostalem pa je ostal popolnoma miren. Nekaj časa je molčal, nato pa je izjavil:

»Povem naj vam, kje sem bil v ponedeljek popoldne? Čemu neki? Ali morda sumite, da sem jaz morilec?«

»Zdaj vas še ne sumimo. Vendar pa je sumljivo vaše oklevanje. Zakaj nečete, da bi vedeli, kje ste bili?«

»Nikakega razloga nimam, da bi vam skrival. Nič takega ni, da bi se moral sramovati... V pisarni sem imel mnogo dela... Ostal sem tam do pol enajstih... morda še nekoliko dalj. Potem pa, ob pol enajstih...«

»Dovolj,« mu je pretrgal Vance besedo. »Ni-ma pomena, da spravljate na dan še druge osebe.«

Vancejev glas je bil ukazajoč in Mannix ga je presenečeno pogledal in skušal uganiti, kaj mu je znanega. Vancejev obraz pa mu ni povedal ničesar. Vendar pa je njegovo opozorilo zadostovalo, da je umolknil.

»Ali torej nečete, da vam povem, kje sem bil ob pol enajstih?«

»Nikakor ne v podrobnostih,« mu je odgovoril Vance. »Hočemo samo vedeti, kje ste bili popoldne. Ni treba, da bi imenovali kogar koli, ki ste ga videli ob tem času. Vedeli bomo torej, če govorite resnico.«

Govoril je tako skrivnostno, kakor je prej nasvetoval Markhamu. Ne da bi izdal Alys, je v Mannixu vzbudil sum.

Se preden je ta mogel sestaviti odgovor, je Vance vstal in se približal Markhamovi mizi.

»Brez dvoma poznate neko gospodično Frisbee, ki stanuje na 71. cesti, ali še bolj točno, na številki 184 in če hočete še bolj natančno, v isti hiši kot gospodična Odell, in sicer v stanovanju številka 2. Nekoč je ta gospodična bila pri vas v službi. Je to zelo ljubezna gospodična in uslužna do svojega nekdanjega gospodarja... Kdaj ste jo videli zadnjič?... Pomislite nekoliko, preden odgovorite!«

Mannix je precej dolgo molčal. Ko pa je spregovoril, je namesto odgovora stavil vprašanje:

»Morda nimam pravice, da obiščem kako gospo?«

»Brez dvoma! A čemu neki vas spravlja v zadrego vprašanje o tako nedolžnem in brez-pomembnem dogodku?«

»Jaz da sem v zadregi?« Z velikim trudom se mu je posrečilo, da se je nasmehnil. »Vprašujem se samo, kaj neki mislite, ko me tako natančno sprašujete o mojih zasebnih zadevah.«

»Tako vam bom pojasnil. Gospodična Odell je bila umorjena v ponedeljek okrog polnoči. Nihče ni vstopil skozi glavna vrata in nihče ni

odšel skozi nje. Stranska vrata pa so bila zaprta od znotraj. Edina pot, po kateri bi bilo mogoče priti v stanovanje gospodične Odell je, da bi kdo prišel iz stanovanja številka 2. Izmed tistih, ki so gospodično poznali, ni nihče zahajal v stanovanje št. 2, razen vas...«

Pri teh besedah se je Mannix sklonil naprej in se krčevito oprlji roba mize. Njegove oči so bile široko razprte. Na njegovem obrazu pa ni odseval strah, marveč začudenje. Nekaj časa je presenečeno in nevrno gledal Vanceja.

»To je vaša misel, kaj ne? Nihče ne bi mogel priti v stanovanje gospodične Odell, kot tisti, ki bi prišel iz stanovanja št. 2, ker so bila stranska vrata zaprta od znotraj?« Pri teh besedah se je glasno zasmejal. »A če bi stranska vrata v ponedeljek zvečer ne bila zaprta, kje bi bil jaz? Kje neki bi bil jaz?«

»Mislim, da bi bili kljub temu tukaj,« mu je odgovoril Vance in ga pogledal prežeče kakor maček.

»Brez dvoma! Zato pa mi dovolite, da vam povem nekaj gotovega...« S trudom se je okrenil k Markhamu. »Dobro človek sem, a dovolj časa sem molčal... Stranska vrata v ponedeljek zvečer niso bila zaprta. Dobro vem, kdo se je izmuznil skozi ta vrata pet minut pred polnočjo!«

Vance je zadovoljno zamrmral, sedel zopet v naslanjač in si prižgal cigareto.

Markham je bil preveč začuden, da bi mogel takoj odgovoriti. Heath pa je obstal kakor ukovan, s cigaro med napol odprtimi ustnicami.

Končno pa se je Markham zbral, prekrizal roke in vprašal zapovedujoče:

Veliki šahovski turnir v Pragi

Šahovski turnir v Pragi se je začel minulo soboto in so doslej znani rezultati dveh kol. Sobotno kolo: dr. Aljehin—Fichtl 1/2 : 1/2, Keres—Opočenský 1 : 0, Šajtar—Sämisch 1/2 : 1/2, dr. Florian—Carls 0 : 1, Lokvenc—gospa Suchá 1 : 0, Foltys—Katětov 1/2 : 1/2, Kromádka—dr. Bartošek 1/2 : 1/2, Pachman—Prücha prekinjena, Kubánek—Dietze 1/2 : 1/2, Novotný—Podgorný 1/2 : 1/2. V drugem kolu v nedeljo so dosegli: Dietze—dr. Aljehin 0 : 1, Katětov—Keres 1/2 : 1/2, Sämisch—Lokvenc 1/2 : 1/2, Carls—Hromádka 1 : 0, Novotný—Foltys 0 : 1, Opočenský—Šajtar 0 : 1, dr. Bartošek—Kubánek 1 : 0, Podgorný—Prücha 0 : 1, gospa Suchá—dr. Florian 0 : 1, Fichtl—Pachman 0 : 1. Po drugem kolu je vodil Carls z dvema točkama. Z 1 1/2 točke so mu sledili dr. Aljehin, Keres, Foltys, Lokvenc, dr. Bartošek in Šajtar, nato so sledili igralci z 1 točko in še manj.

Naknadno je bil sprejet na turnir še Thelen, ki bo partije igral vedno dopoldne, medtem ko igrajo drugi popoldne. Med partijami v prvem kolu je bila zanimiva igra med dr. Aljehinom in Fichtlom. Aljehin je privedel igro do na videz zelo hudega in močnega napada, toda Fichtl je hladnokrvno odbijal vse napade in svetovni mojster se je končno moral zadovoljiti z večnim šahom!

V tretjem kolu so igrali: dr. Aljehin—dr. Bartošek, Keres—Novotný, Lokvenc—Opočenský, dr. Florian—Sämisch, Kubánek—Carls, Foltys—Podgorný, Prücha—Fichtl, Šajtar—Katětov, Urbanec—gospa Suchá, Pachman—Dietze.

22 let stara — že prestara

Človek bi mislil, da se v športu točno pokaže, v katerih letih je človek na višku telesne moči in kdaj začne pešati. Splošno veljavna načela pa se tudi v športu ne morejo postavljati, razen za vsako panogo posebej. Znani so primeri tekačev, ki so postavljali rekorde svojega življenja šele okrog 30. leta starosti, znani pa so tudi igralci nogometa,

ki se držijo v državnih reprezentancah celo do 40. leta. Doba, ko je človek na višku moči, je torej pri nogometaših zelo dolga, pri plavalcih pa presenetljivo kratka.

Primer Ragnhilde Hvegerjeve, slovite plavalke z Danskega, to potrjuje. Samo 22 let je stara, vendar trdi jo o njej, da je za plavalni šport (za svetovne rekorde seveda) že prestara. Kdo bi naštel vse rekorde, ki jih je postavila od svojega 15. leta naprej? Vseh je menda 44. Ena sama znanjka ji je ostala nedosegljiva, namreč svetovni rekord v crawlu na 100 metrov, ki ga drži Nizozemka den Oudenova z 1 min 4,6 sek. Ragnhilde se ni nikoli poudarila, da bi izbirala ime lepe Nizozemke s svetovne preglednice.

V ostalem den Oudenova že dolgo ne nastopa več in plavalna publika se je komaj še spominja. 24 let že ima in to je doba, ko zateknijo vse ženske plavalne zvezde. O Ragnhildi beremo, da je po ponovnih in brezuspešnih poizkusih opustila misel, da bi porušila rekord den Oudenove. Za kratke proge nima več potrebne hitrosti, pa tudi ne toliko veselja in borbenosti. Zdi se pa, da Danci ne bodo v skrb, da bi jim kdor koli odvzel sloves, ki ga uživajo njih deklice v plavalnem športu. Tu je še Kirsten Busch Sörensenova, pa Fritze Nathasenova in še vrsta zelo mladih deklet, pravih povodnih junakinj. O Nathasenovi poročajo, da bo kaj kmalu prevzela vlogo 'stare' Ragnhilde. Bomo zabeležili, kadar se bodo napovedi uresničile.

Dotrpel je v starosti 75 let naš najboljši mož, oče, brat, dedek, tast in stric, gospod

ŠEMRL IVAN

bivši šolski upravitelj v Lescah

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, dne 18. aprila 1943, ob 3 popoldne z Zal, kapelice sv. Jožefa, na pokopališču k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica se bo brala 3. maja 1943 ob 1/8 v cerkvi sv. Cirila in Metoda.

Ljubljana, št. Vid, Vrhnika, Jesenice, Planina, dne 16. aprila 1943.

Globoko žalujoči: MARIJA, žena; FRANTI, ANICA, ZINKA, DARINKA, METODA in CIRILA, sin in hčerke; FRANC, brat; inž. NOVAK JANKO, JAPELJ PAVLE in NAVERNIK KAREL, zetje. — Vauki in vnukinje ter ostalo sorodstvo.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem sporočamo, da nam je umrl dne 13. aprila naš nenadomestljivi soprog, oče, ded, tast, brat, svak in stric, gospod

Gašparič Franc

sprevodnik drž. železnice v pokoju

K večnemu počitku ga bomo spremili v soboto, 17. aprila, ob 4 popoldne iz kapelice sv. Krištofa na Zalah, k Sv. Križu.

Ljubljana, Logatec, Ptuj, Beograd, dne 16. aprila 1943.

Zalujoče rodbine: Gašparičeve, Butkovič, Modiceve, Bruseve, Jarč — in ostalo sorodstvo.

Umril nam je dne 15. aprila, po dolgem in mučnem trpljenju, previden s. tolažili svele vere, naš predobri soprog, oče, stari oče, tast in stric, gospod

Čehovin Julij

upokojenec državne železnice

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto, dne 17. aprila t.l., ob pol petih popoldne z Zal, kapelice sv. Andreja, na pokopališču k Sv. Križu. — Sveta maša zadušnica se bo brala v sredo, dne 21. aprila, ob 8 zjutraj v župnijski cerkvi Marijinega Oznanjenja - oltar sv. Deodata.

Ljubljana, Logatec, Trieste, Graz, dne 16. aprila 1943.

ZALUJOČI OSTALI.

ČASNA EGIPTOVSKEGA PODKRALJA

U. Mioni

10

»Zakaj se niste vrnili k podkralju in mu nesli denar?« vpraša Benjamin.

»Nismo hoteli zgubljati časa in potem smo mislili, da je srebro le v tej vreči; toda ko smo čez nekaj dni odprli drugo vrečo, pa smo našli denar tudi v tej, in ko smo bili že doma pri očetu ter izpraznili še druge vreče pred njim, smo našli kmalu od vrha vsake vreče naše srebro.«

»Kako je prišlo notri?« vztraja Benjamin z radovednostjo mladiča, ki hoče vedeti razloge vsake reči.

»Kdo to ve?« se vmeša Juda.

»Pomota,« pripomni Dan.

»Morda imajo v Egiptu navado, da povrnejo kupcu ceno blaga,« modruje Gad.

»Ali je res taka navada v Egiptu?« vpraša Benjamin.

»Morda je samo preizkušnja, ki se nam je primerila,« odgovori Juda z nasmehom.

»Oče je hotel, da se takoj vrnemo v Egipt in povrnemo srebro.«

»Zakaj ga niste ubogali?« vpraša Benjamin.

»Ker nismo hoteli oditi brez tebe. Saj imamo s seboj zdaj ta denar, da ga izročimo podkralju in mu rečemo, da nismo mi krivi, ako smo ga našli v vrečah.«

»Jaz bi ničesar ne vračal,« pravi Benjamin.

»Zakaj?«

»Ker kar najdem v svoji vreči, je moje.«

»Ako si si sam notri vrgel!«

»Tudi tedaj je moje, ako mi je vtaknil kdo drugi. Mislim namreč, da me je hotel obdarovati,« pravi mladenič, ki je vzel svo zadovo nalaho.

Tudi nekateri bratje so bili tega mnenja. Ne pa tako Juda, ki je imel nekako nadoblast nad drugimi.

»To srebro ni naše. Zato ga moramo vrniti podkralju. Njegovo je,« razsodi.

»Podkralj ga ima zadosti in ne bo čutil pomanjkanja.«

»In ako nas je hotel na ta način preizkusiti? Ako se je hotel prepričati o naši poštenosti? Ne, ne! Boljše je, da smo poštene do podrobnosti.«

Benjamin ustavi osla in na hrbtu sedeč pokaže na tla in vpraša: »Kaj je to?«

Tla so bila pokrita z drevesnimi obronki brez vej. Bili so zelo lepi, dolgi dvajset in več čevljev.

»Les?« odgovori Juda.

»Tu v puščavi?« vpraša Benjamin, kateremu kot vsem mladeničem, ni ničesar ušlo.

Juda skomigne z rameni. Benjamin ustavi osla in skoči na tla. Preizkuša nekoliko dozdevni les.

»Kamen?« vzklikne.

»Nenavadna dežela je Egipt; kamen je podooben lesu. Kdo ve, ako ni les podooben kamnu,« razlaga Dan.

»Morda je to okamenel les?« vpraša Benjamin.

»Večkrat smo že našli okamenle polže,«

odgovori Dan, medtem Benjamin zopet zajaše osla.

»Ti polži so ostanki potopa. Tako nas je učil oče.«

»Potem so morda tudi ta drevesa.«

»Drevice ne živi v vodi.«

»Morda so ta bruna prinešena v puščavo od potopne vode; ko so se te umaknile, so ostala v pesku in okamenela,« pripomni Dan, ki je skušal na ta grob način razložiti okamenine.

Bratje so dospeli do velikega okamenlega gozda, od koder je s konjem le nekaj ur do Nilove doline.

Nadaljevali so z ježo do sončnega zahoda. Benjamin jih je zopet opozoril:

»O, kakšna rastlina!«

»Kje?« vpraša Juda. Začelo se je čutiti pomanjkanje vode; mehovi so se hitro praznili in osli so trpeli žejo. Nekaj zelenja v puščavi je naznanjalo, da je blizu zaželenja voda.

»Tam!« odgovori Benjamin in pokaže z desnico.

Resnično, v bližini je klilo nekaj zelenja. Obrnili so živali v tisto smer in prišli do prav majhnega studenca, ki je izviral iz tal v mali kotanj, zavarovani s skalami.

»Voda! Bog bodi zahvaljen! Tu bomo prenočili. Napili se bomo mi, napojila naša živala in napojili bomo mehove. Jutri bomo pa nadaljevali pot in Bog daj, da nismo več daleč od egiptovske dežele,« pravi Ruben.

Bratje razjahnajo.

»Ali ne poznaš tega studenca?« vpraša Benjamin brata.

»Ne.«

»Ali si bil samo enkrat v Egiptu?«

»Nisem šel po tej poti. Nihče od nas se ne spominja niti okamenelca gozda, ne tega studenca. Morda smo potovali v bližini. Na vsak način nas je Bog pripeljal k njemu. Zahvalimo zato Gospoda!« vzklikne Ruben.

Osle so razsedali; vsi so pili: ljudje in živali. Voda je bila slana, vendar pitna in čeprav ne preveč obilna, vendar zadostna za vse. Zakurili so majhen ogenj z lesom, ki je bil poleg vode, in pripravili malo večerje.

3. POGLAVJE.

Zarota.

Mala družba se je v somraku pomikala po puščavi.

»Pri repu svetega bika Apisa! Ni moglo slabše biti!« reče eden njih, srednje velikosti.

»Naj Oziride prežene prekletega Zafnat-panea z njegovega kraljevanja in smrt naj ga zadene takoj, da ga telebne v ničlé ugovarja drugi.«

»V vsako stvar se mešale.«

»Ne trpi niti tako poštenega poklica kot je naš.«

»Ako hočemo živeti, bomo morali delati. Toda pri pogovih svetega bika Apisa, nihče ne bo prisilil Baketa, da bi delal,« krigne velikani.

»Tudi jaz ne bom delal!« reče Amen.

»Niti jaz,« pritrdi Miebi.

»Mi tudi ne! Nikoli ne! Proč z Zafnat-paneom! Proč z delom!« so kričali drugi.

»Bodite tiho!« prosi Amen.

»Saj smo v puščavi. Nihče nas ne sliši!« pripomnijo nekateri.